Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ПIАЬРАСКА, 10 МАЙ, 1985 ШУ. ● № 57 (7092). ● Мах 3 кеп.

МАШАР БАХЬАН ДОЛАШ КАРАГIДАЬННА ДЕНАЛЕ ГIУЛАКХ

Коталон 40 шу дизара сийна Москве хинна парад

Котало! ТIем тIарча цу дерригача дIаьхача 1418 дийнахьеи буси тIом беш а котало яргйолгах тешаш а хиннад вай халкъ. ТIом болабеннача хьалхарча дийнахье а советски столицера дерригача дуненна хозаш дийкар къовсам лоаттабеш долча халкъо дув буаш санна кердадоахаш хинна дешаш: «Вайдар бакъ гIулакх да, моастагIа вохавергва. Котало вайгахьа хургья».

Яла а яьлар котало. Гитлеровски фашизм йоха а яь, советски халкъои цун Герзашцарча Низашеи парте кулгалца социалистически Даьхен паргIатон кортамукъален кIалхаръяьккха, Октябра гIулакх лорадаь ца Iеш, Европа халкъаш мукъадаьхар, дунен цивилизаци кIалхаръяьккхар. Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизара хетаяь яр 9 мае Москве хинна парад.

«Ура!» яхаш детташ цIогIарч а чIоагIа, дIаьхдаь детташ тIоараш а долаш москвичашеи столица хьаьшашеи моаршал телар Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхени кулгалхошка. Мавзолеи централыни трибуне ба новкъостий **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, К. В. Русаков.**

Иттазза гургал тох Кремлевски куранташа.

Парад хьаэцаш волча КПСС Политбюро членалла кандидата, СССР оборона министра, Советски Союза Маршала С. Л. Соколова стройх бIарг техачул тIехьагIа, Мавзолея трибуне хьалтIа а вальe, къамаьл ду.

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства цIерагIеи цар тIадиллaрагIеи цо Коталон 40 шу дизар даькъала дийцар тIемахой, фронтеи тылеи ветераний, Советски Союза берригача къахьегамхой, доазол дехьарча хьаьший. Коммунистически партенеи цун ленински ЦК-анеи гонахьа айхха кхотабенна, турпалча традицешта тешаме болча советски тIемахоша, белгалдаьккхар министра, тIатеIIа тIема гIулакх Iомадарца чIоагIбу эскара доакъойи кемайи тIема низ, уж массаза а кийча ба шоай патриотически интернациональнии декхар дизда кхоачашде.

Ерригa майда екаси дIадарж кхозза оала «Ура!» Советски Союза гимн лекх. Цун хозача ашарацца вIашагIъув артиллерийски салюта залпаш.

Уж — 45-ча шерарча дицлургдоацача майски денна. Котало яьккхалга мехка хайнача ханна вай юхатIадугаш хоам беча кепара бека гургал. Боккъалдар аьлча, из, ди а доацаш, бийса яр. 8 мае сарахьо радио чу гIолла хьанхайкадаьлар, передачаш Iуйрийна диъларIчох ах сахьат даллалца хургья аьнна, тIаккха берригача мехко радиодинамиканий кадаш тIа лерг диллар. Спасски башне сахьата тIа 2.10 даьннадар Германе капитуляци яьй аьнна хоза кхаъ бийсан эфире гIолла дIабаьржача хана...

ХIанз юха а таханарча денга хьожаргда вай. Цхьатарра детташ тIоараш да: ЦIеча майдо тIаэц шозза Советски Союза Турпала, авиаце маршала Н. М. Скоморохова яхьаш йола Коталон Байракх. ТIем тIа летчик-истребитель хиннав из.

Къаьстта дог тохадале бIарг локхаш ва ЦIеча Байракхага хIаранена йовза цIи йолаш вола саг — М. В. Кантария.

Трибунаша моаршал тел Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка цIаккха а йовргйоаца шоай сийле яьккхарашка: майдан тIа — Советски Союза Турпалий колонна. Цхьан мугIарагIа а айтта гIа боахаш боагIа инаралаши сержанташи, мугIарера бараш а маршалаш а. Тахан цIи цаI я цар: ветеранаш. Шоай тIема гIулакх шоаш ца кхобеши тешамеи кхоачашдаьд бIухоша. Цунах денале гIулакх аьннар уж бац — Даьхе я. ТIема шерашка 11600 совгIча сага еннай Советски Союза Турпала цIи.

Хьадувла, хозза хьожаргда вай тIем тIа карагIдаьнна гIулакхаш бахьан долаш беннача Дошо седкъана лалла наькха тIа лепаш Социалистически Къахьегама Турпала седкъа боаллача сагага. Венгри мукъайоаккхача хана ше лелача артиллерийски установка водителa В. И. Головченкос, дуккха човнаш хинна а волаш, ше цхьанне массехк сахьата лоаттаяьй танкашта духьалара оборона. ХIаьта котдаьннaчул тIехьагIа, шоай Тамане юха цIа а вена, комбайна штурвал бе еллай цо. ТIехьагIо, «Азовский» яхача комсаш лелаеча кердача совхоза директор хиннaчул тIехьагIа, Василий Ивановича берригa кхерам шийна дIатIа а ийца, йоархI тIаьнна, минни кха аьхад — сапераштa тIеххьа ше макха боахар. ХIанз укхаза хьалъоттай кIайча кхерах етта хоза поселок.

ХIара совгIат тIемахочоа деза да, цхьабакъда, царна юкъе дар фронтовикаша къаьстта мах беш хиннараш. Царех я Слава яха орден — салтечун майралах луш йола эггара лакхера знак.

Белгалдоалаш хIама да тIем тIара керттерча къахьегамхочоа лаьрхIа совгIат лакхехьарча военачальникашта телаш хинна «Победа» яхача орденца цхьан дийнахьа оттаь хилар. Айхха шоайла вIаши ювзаенна ма йий, уж,— салтечун майрали полководца таланти.

Ший хана дукха хIамаш бIаргадайнад ЦIеча майданна, цхьабакъда, гIорбаьнна турпалаш цкъа эцаш ниттал дукха тIаэца бийзабац цун дукха ха хьалхагIа денз. Хетаргахьа, 45-ча шера парад хинача дийнахьа денз. Вайна истоpe оагIув я из, хIанз майдан тIа боагIараштa — биографе оагIув.

ЧIоагIа белгалбаьннача тIемахоех вIашагIъехкача ерригача фронтийи ТIемаш-Форда Флотеи полкаша дакъа лаьцар цу исторически параде. 1945 шера 24 июне Москве хилар из.

1945 шера хиннача парада юкъе советски тIемахошца цхьана дакъа лаьцар советски тIемахошта уллув герз бе а долаш моастагIчох лийтача Польшера баьхнача венараша. ЦIаьккха а, 40 шу хьалха санна, Кремлевски пенашта юххе гIолла Войска Польски кхыча ветеранашца цхьана гIа боах хIанз инарал а мохк лорабара лига председатель а волча Зигмунд Хуща. 1943 шера 12 октябре бир цо Белоруссе Ленино юххе советски тIемахошца балам баламах а тĕха эггара хьалхара тIом. Цул тIехьагIа хилар Смоленск, Варшава, Берлин.

Коталон параде хилар Чехословаке герзашцарча низий ветеранаш а. ЦхьоалагIча чехословацки армейски корпуса сий дола биографи дIайолаенна Харькова гаьна йоаццаш уллача Соколово яхача юрта юххе хиннар бар Я. Махача эггара хьалха баь тIом. Цу хана салте вар из, хIанз инарал ва.

Из цхьаннена а кхераме яц, из ерригa а машар лорабара хетаяь я. Исторе Iомадаьд вай фийла хила. Дунен халкъашта юкъерча кхерамзленна тIалатта кхерам дIабаллалца йолча хана, дIахо а хургда, Варшавски Договора чудоагIа мехкаш моллагIча шоашта тIагIерташ барех лорадалара де мел дезар деш.

Хетаргахьа, цхьаккха хIама а дацар дуккха нах юкъе а болаш хинна партизански болам баржар мо Сийлахь-боккхача Даймехкачун халкъацара бувзам къаьгга хьагойташ. Цунна юкъе дакъа лоацаш хиннарех ала доагIаш а ийса а оалар: халкъа чIир лехараш. Цунца къовсам лоаттабара хIара иттлагIа вола салте фронтера хьаваккха везаш хилар гитлеровски командовани. Амма цо гIо дапзар: кара а дерзаданза уллаш дар советски лаьтта. Миллион совгIа патриот вар партизански формированешта юкъе а волаш латташ, шн миллион гаргга нах бар подполье къовсам лоаттабеш. Уж а ба тIемахоцца — котбаьннaраща цхьана строе а болаш, майдан тIа гIолла болхаш.

Цхьатарра тIема летописа юкъсдахад фронтовикий а тылерча къахьегамхой а денале гIулакхаш. Цудухьа парадии колоннашка ЦIеча майда тIа гIолла болх уж тахан.

Берригача мехка гIолла скаш яр тIема шерашка кхалнaьха тракторни бригадашта юкъерча ерригсоюзни яхье дилла котъювлаш хиннача, къонача патриотка Дарья Гармаша цIи. Ший нешашца цхьана шишша-кхоккха норма кхоачашйора цо. Кхетадора: фронта ялат герз санна эшаш хилар.

Дог тоха ца дала йиш яц тыла къахьегамхой колоннашка хьежача. Хетаргахьа, из цаI мара яц дукхагIа бараш кхалнах болаш йола «паради расчет». ЦIаккха а бIарга ца дайна денали къонахчали гойтар цар тIом лаьттача шерашка, моллагIволча къонахчунга а лоалургбоаца мухь шоай ховхача баламаш тIа а билла.

Кинохроника кадрай хьисапе хиннараш юхахьаду исторически дакъа чакхдоалаш йолча своднн полка маршо. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема салтий форма тIаюв[illegible] ППШ.

20 миллион совгIа советски нахьа вахар хоадалдаь тIемо. Царех а хулаш латтан цхьацца минут вай яьккхача, 40 шу даргдац цо. Теркал дел, оаш: шовзткъа шу мел [illegible] ший тIеца [illegible] пий таташ доацаш йоаккха ха миссел я-кх из. Уж ба вайна машар беннараш, хIаьта из лорабар — тIем тIа лийгараштa хьалхашкара вай декхар да...

Фронтовикий тIема сийле дIахокхухьараш — СССР Герзашцарча Низий академей викалаш — боагIа. ЦIерагIча Академе, Советски Марше ба М. В. Фрунзе бIун уйлан юкъмоттигех цхьанне, командни кадрай къаьнагIйолча цхьоален, ладувгIараш. Коталон летописа тIа дошо алапашца тIаязъеннай цун питомций — Сийлахь-боккхача Даймехка тIема сийдолча полководций Г. К. Жукова, К. К. Рокоссовске, И. С. Конева, И. Х. Баграмяна, Л. А. Говорова... цIераш.

ГIа боахаш болх В. И. Ленина цIерагIча тIема-политически академе багIараш — цIеча комиссарий зIамагIдола ноахал, Эскареи Флотеи кхыйолча лакхехьарча дешара заведеней ладувгIараш.

Эскареи Флотеи къона викалаш — Суворовцаш, Нахимовцаш, Москваи, Калининеи, Ленинградеи тIема училищай воспитанникаш майдан тIа балар белакъажарца тIаэц трибунаш тIарчар. Бирсача 43-ча мехко ший ткъама кIал лаьцар эзараш кIаьнкаш — тIем тIа байнача бIухой къонгаш, шоай дай хьокхамагIа Даьхе лораерий говзал караэца лаьрхIараш. Торжественни марш чакхйоаккх РСФСР Лакхехьарча Совета цIерагIча Московски Лакхехьарча юкъарча тIема доакъой командни училища питомцаша — кремлевски курсанташа.

Юха а моторий таташца вай ден юкъедоал истори. Марше я легендарни «Тридцатьчетверкаш» — дунен шоллагIча тIема [illegible] танкаш, сихеи маневрении йола САУ - 100.

Iилманхой талантаца, болхлой говзалца хьакхеллача хIанзарча майдан тIа гIолла чакхъяьннача цу бирсача машинаша моастагI хIалаквир Прохоровкана гаьна боацаш хиннача танкови тIем тIа, цар гIо дир Европа мукъаяккха, Берлин хьаяккха. Хьалха йоагIача, хьайийлача машина чу ва цу низ болча, болата эскара кулгалдаьчарех цаI — Советски Союза шозза Турпал, арме инарал Д. Д. Лелюшенко.

Трибунаш тIа адам хьов — тягачаша майдан тIа токкаю окопий фольклоро иллена юкъерча дешах цIи тилла йола реактивни гвардейски минометаш — «Катюша».

Из тешавеш хьагойтар вай ханарча тIема технико дакъа а лоацаш, хиннача парада тIехьарча даькъо. Даьхе боагIача боараме моастагI юхатоха йиш йолаш хулийтилга хьаллацара шоай низ кхобац партеи халкъои. Дунен хIанзарча чоалханерча хьале из — хиланза даргдоацар да.

Вай мохк тIема юкъера арабаьннаб машара уйла еш, адамлено лайна бала кхы да хилийтар чIоагIа нигат а да. Бакъда, [illegible] Коталон 45-гIдар чакхдаьнадацар. [illegible] Эльбе тIа вIашагIкхийттача советски америкачски бIухоша [illegible] кулгий йIовхал дIаьяннaяцар хIанз а. Бакъда, Хиросима тIерча радиоактивни хьалага хьежкаш, бехача США штабий начальникий комитеташкарча инаралаша цу ханна шоашкахьа хьатIаувзар «СССР-а стратегически атомни бомбардировка яра пайда баргбола къаьстта лоархIаме хIамаш тIадола спискаш».

Список йIаьха яр — ерригаш а лаьрхIача 20 яр советски город. Иштта, молха кIур дIабохханза долча дунен тIа керда — ядерни тIом кийчбе болалуш бар.

Алхха укх тIеххьарча шерашка Советски Союзо 130 совгIа хаьдда предложенеш еннай сиxдаь хьадеш латта герзаш юхасоцадара, дунен халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяра тIаерзаль, хIаьта 130-зза совгIа океанал дехьара хаьдда жоп а кхьчад: «Ак!». ХIаьта а советски нах шоай сакхетамга диллача оптимисташ ба. Кхетамах, цIенача дог-уйлах теш вай, цудухьа уж торгхиларга догдоахаш а да. ЧIоагIа гIадгIоргвар со шовзткъа шу даьннaчул тIехьагIа Эльбе юха а вайца кулгаш лийцача сай американски боевой доттагIашта а иштта хеталгах тийшача.

Цу юкъа парад дIахо йодаш я. Марше — М. И. Калинина цIерагIа Тамански мотострелкови дивизи. 41-ча шера сентябре эггара хьалха лучарца елар цунна гвардейски яха цIи. Фе-десантни бIун тIема машинаш йоагIа. Советски гварде торжественни марш еш дIахо йода Ю. В. Андропова цIерагIа танкови Кантемировски дивизи. Майдан тIа йоал артиллери, ПВО бIу. Гаьнна дIахоз еза-йоккхача машиний увгIар. Тягачаш тIа — тактически оперативно-тактически ракеташ...

Торжественно ек эзар турба чура йоагIа оркестра военни музыка. Историца дIайода ЦIеча майдан тIара цхьаькха парад а. Ший тайпара парад: из белгалйоалар тIемо йоагаьча Коталон Байракхаца.

* * *

Цу дийннахье а, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизар дездарца дувзаденна КПСС ЦК-ас, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето прием йир съездий Кремлевски Дворецe. Приеме бар Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхени кулгалхой, парте, тIема, къахьегама ветеранаш, военачальникаш, производства хьалхалаттараш, Iилмаи культураи деятелаш, хIаьта иштта доазол дехьара хьаьший.

Приеме къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

* * *

ЦIеча байракхаша сийрдаяьха, цIейна хоза кийчъенна я вай мехка ерригa городаши юрташи. 9 мае массе метте торжественни шествеш, дукхача наьха митингаш, театрализованни художественно-публицистически представленеш хиннай, [illegible] социалистически Даймехка паргIатон кортамукъален бахьан долаш, морача унах адамле хIалхардаккхар духьа гитлеровски фашизмаца лаьттача къовсаме дIабаьнначарна [illegible] тIемахошта памятникашта хьалхашка. Цу денна белгалеи йоккхей яр торжествай программа дIабахача тIема шерашка фашистски оакхарошца лаьттача къовсаме деналей къонахчалей масал дуненна гойтача Ленинграде, Волгограде, Киеве, Минске, кхыча городашка-турпалашка.

(ТАСС).

ТIЕХЬЕНО ДОККХАЛ А ДУ, БАРКАЛ А ОАЛ

Грозне цIей дездар

Сийле хийла шоай са дехка Даьхен паргIатои кортамукъален бахьан моастагIчоа духьаллаьттача турпалашта! Цу тайпара маIани чулоацами болаш чакхдаьлар селхан республика столице а районашка а советски халкъо германски фашизм эшаяь Сийлахь - йоккха Котало яьккха 40 шу дизара цIей.

Диъ шера ший къизалга диллача исторе чухьа цIаккха ца хинна тайпа тIема Iазап лайр советски наха. Цига боабаь а къизал ловш байна а къаьстар 20 миллион саг. Цудухьа вай тахан уж дагахоьбаш кортош Iочудохийт, цар шоай дунен лоаттаяр «Коталон 40 шу тIа эггара дезагIа дола вахар дIаденна социалистически Даьхе тешшаме лораергхиларах дув буъ. Цунца цхьана шоай даьша, даьдаьша дуне гора оттаде гIийртача фашистски гIаьрахошта духьала гойта денал шоаш цIаккха дицлургдоацаш болга дIаях тIехьено. Цунна къаьгга дола тешал санна чакхъяьлар селханара юбилей а.

Дуккха хьалха денз цунна кийчо е дIаболабеннабар республике. Заводашкa, фабрикашка, колхозашка, совхозашка шерра йоаржаь яхь лоаттайир «Коталон 40 шу дизара — 40 хьинарeча къахьегама вахта» яхаш. Дуккха бригадаш, сменаш тIем тIа байна а хIанз дийна бола а турпалаш, шоай коллективашца дIа а язбеш, цар сийна къахьегама мул боаккхаш хилар, шоаш иштта даьккха ахча Машара фонде дIаделар. Укх шера ерригача предприятешка, боахамашка дагалоацама денош а чакхдаьхар.

Массанахьа доагIар даьд тIем тIа байнарий сийна оттадаь памятникаш, обелискаш, юха тоаяь хозъеш кий-

(Инстедоалар 2-ча оагIо тIа).

ДУНЕН ШОЛЛАГIА ТIОМ ЧАКХБАЬННА 40 ШУ ДИЗАРЦА ДУВЗАДЕННА «ДЕРРИГАЧА МЕХКИЙ ХАЛКЪАШКА, ПАРЛАМЕНТАШКА, ПРАВИТЕЛЬСТВАШКА» КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМО, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТО ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Дуненна доал де дага хаан дуненна фашизмана духьала кортамукъалле езача дIакъаша лоаттабаь тIом Котало йоакхаш тIом чакхбаьннаб шовзткъе шу хьалха.

Гитлеровски фашизм а японски милитаризм а эшаеш дерригдунен - исторически лоархIам бола Котало якхар антигитлеровски коалице халкъий а хьалха а кхедара Советски Союза. Сопротивлене болача бIухой, антифашистий, демократий а патриотий а [illegible] юкъарча хьинарца.

Массанахьа а ховш да, фашизма а агрессе а низаш доходеча, адамле лоала кIалхар йоаккхача керттера дакъа юкъедихьар Советски Союз а цун Герзашцара Низаш а долга.

Гитлеровски фашизмо кхерам тIатувсар европейски а дунен а цивилизацешта. Дунен шоллагIча тIем тIа вийнав 50 миллион саг. Советски Союзаца хьоабаьча тIемо вахара юкъера дIаваьккхар 20 миллион воIи йоIи. ТIема алано боага ца беш цхьа дезал бисанзар. Вайна даь лазар а гIайгIа а цIаккха а дIаяргьяц, салтий жерошка, ноаношка, да тIавозцаш дисача берашка кхаьча во тоха садоацаш да. Вай къаман ганза кхоалагIа дола дакъа хIалакдир агрессоро.

Халкъа дега даим юсаргья тIема трагеди а сийлахь-йоккхача Коталон дегагIоз а. Бирса а кхетам луш йола а тIема урокаш йиш яц.

Керттерча урокех цаI сенах латт аьлча, из латт тIема ала лотабалалехьа агрессена духьала цIенхаштта а барт болаш а къовсам лоаттабе безаш хиларах.

Дунен шоллагIа тIом хьалехьа тIатеIIа из де гIерташ яр Советски Союз.

Дикалга диллача хIанз хувцаеннай тIом бара средствaш. Нагахьа санна адамлен исторе чухь мел хиннача тIемашка бIаьш миллионаш нах боабаьбале, дунен кхоалагIча тIемо дерригa хIалакдергда. Нагахьа санна планета тIа ядерни дуI гIатте, цо цу тIа кхыметтел вахара оазисаш а ютаргьяц.

Iоажал яхьаш бола фашистски кхерам тIаэттача дунен шоллагIча тIема шерашка тайп - тайпара социально-политически строй йолча пачхахьалкхенашта мегар юкъарча моастагIчоа духьала кхотале, дерригача адамленна дагалаттача цхьан хIаман — кортамукъале а машар а бахьанце эффективни политически тIемен вIаши гIулакхаш леладе таро йолга дIагойтар. ХIаьта халкъаш кхотаденна хиларах тахан а низ бола чIоагIле хила йиш я дуне ядерни катастрофага дугарий наькъа тIа, ХIанз машара а прогресса а низаш реакцеи агрессеи низел дуккха а чIоагIагIа да.

ТIом чакхбаьннaчул тIехьагIа Советски Союзо керда катастрофа ца хилийтара, герзаш дIадахара, истола тIа переговораш а еш, къовсаме проблемаш машаре къестаяра низаш кходаьдац. 1945 шера бIаьсти денз Европа халкъаш машара хьалашка дах. Тайп-тайпара общественни строй йола пачхахьалкхенаш машаре цхьана яхара принципо шийна тIа-тIа боккхагIа никъ боакхх пачхахьалкхенашта юкъерча отношеней дунен вахаре.

1975 шера 1 августе Европе кхерамзлени вIашн гIулакхаш леладареи совещане дакъа лаьцача пачхахьалкхенаша Хельсинке кулгаш яздир ТIеххьарча акта, цу тIа белгалдаьд «хьалхагIа царна юкъе хиннача отношенешкара хьадоагIаш дола вIашн духьала латтар дIадаккхара, дувцар вIашн кхетадара» наькъаш.

Шеко йоацаш йола шоай совленаши массанена аьттув болаш дари дIа а хьокхаш, пачхахьалкхений коллективни низаша лард еллар кхохкам мелбара.

США-с, иштта НАТО-с тIема - стратегически ниjсхо телхаяра, Советски Союзал, Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхахьалкхенел тIема техникаца тIех гIертара никъ лацарах Коталон 40 шу дизар дезду кхохкам ирбеннача кхерамеча хана. Цхьабакъда, дунена керте отта гIерташ, ший лоIам кхычарна качболла гIерташ, цу даькъе Советски Союза а боллаш, леладер чакхдоалалургдоацаш а дерригача халкъашта кхераме а да.

Адамаш хIалакдеш дунен ши тIом чакхбаьннача Европера хьал чIоагIа саготдайташ да. Укхаза юкъарчал доацаш вIашн духьала латташ да Iалаьмате дукха герзашцара низаши герзий арсеналаш; МалхбузенЕвропе тIа-тIа дукхагIа уттадеш латт хьалха тохаш дола американски ракетни - ядерни герз. ТIемен тIом чакхбаьннача тIехьагIа дегIаахарех итташ, эггара хьалха Европерча тIемал тIехьагIара политически территориальни реальносташ шекон тIа оттае гIерташ дола реваншистски гIоьнараша кортош [illegible].

ТIом чакхбаьнначул тIехьа лард елла йола Ялтен Потсдамен яь исторически соглашенеш йохаяра йола шоай кхераме планаш юхейнтаяц Европерча а цул арахьарча а хоадам боллаш долча низаша. Шовзткъа шера уж тешаме тIехьа да европейций кхерамзлен хьашташта, милитаристаши реваншисташи тIакхувш дараштa духьале а еш. Уж соглашенеш йохае гIерташ мел хьовзадаьраш дохадаьд.

Лаьтта — дерригача халкъий, дерригача адамлен юкъара цIа. Советски халкъа эшаш дац наьха лаьтта. Тхоай мировоззрени, тхоай вахара хьисап цхьаннена а качдолла гIертац тхо. «Крестовни поход», «психологически тIом» кхайкабераш зехьа гIерт «советски тIема кхерамах» йола мифаш а ювцаш, дунен халкъий общественность ийса долчун тIера яккха. Исторе, таханарча ден бакъйолча факташа яхаш дар кхы да. Советски Союзо цIаккха а цхьаннена а хьалха тIом дIаболабаьбац, цкъа санна дуккхаза агрессораша хьоабаь тIом юхатоха бийзаб цун.

Творчески кхолламаш дара, дегIаена социализма общество дIахо а эргаяккхара советски халкъа эшаш да машаре дахар. Тха идеал, оаха хадданза еш йола йоакхо массанахьара а дизза а герз дIадаккхар, чIоагIа а ийсхон а машар хилийтар.

Машар хилийтар долаш а хиннад, долаш а да Коммунистически партеи советски пачхахьалкхенои эггара чIоагIагIа де лерхIаш дар. В. И. Ленина васкет а даь, машар хилийтара йола арахьара политика, чIоагIъяьй ССР Союза Конституце. Из хьадоагIаш да социалистически общества ший маIан тIара.

Тхо тешаш да тIом фатальни хиланза баргбац яхилга хила йиш йоацалгах. Ядерни тIом хьоабара цхьаккха бахьан хила йиш яц. Истола тIа переговораш е Iо а хайша къоастаде йиш йоацаш дола дунен халкъашта юкъера дешаш дац. Кхохкам мелбелга, бокъонца дола вIашн гIулакхаш лелаелга хила деза дунен халкъий вахаре долаш дар а массазара дар а. Хьаькъал тIехдала деза уйла ца еш деш долчул а Iовдалал а.

Советски Союзо тIахьех халкъаши пачхахьалкхенаши, цар парламенташи правительстваши космосана дола герз сиxдаь хьадар, из лаьтта хьаделга дIадаккхар даькъе шоашта могаш мел дар дара, ядерни герза боарам оттабара, из кIезигдара, тIаккха из дизза дIадаккхара.

Космоса милитаризаци еча хьалашка дог доахилга дац ядерни герзаш хьадара даькъе боарам оттабара а кIезигдара а дола дешай хьакъехьара договор елгах. Космосана милитаризаци ярах хургьяр массе лостамех тIахьожам а боацаш герзаш Iоаделга сиxдара йола катализатор, цо кхоачашдергдар кердачеи кхы а кхерамегIчеи гон тIа, стратегически стабильность цIенхаштта мельергьяр.

Хьаькъал долаш дар-кх, ядерни герзаш дола державаш, хоадам болаш йолча нормаш тIехьа хилар. Тхона хетаргахьа, цар де дезаш дар ядерни тIом ца хилийтара тIаkхер, цунна пропаганда яра ак алар, хьалха ядерни герз ца тохара декхар тIаэцар, из доаржаделга дIадаккхара, ядерни герзаш кIезигдара тIехьа къовсам лоаттабар. Уж санна йола нормаш тIа а эцаш, уж кхоачашъянза яргйоацилга дIа а хайташ, кхыча ядерни державашца цхьана барт бе мичча а хана кийча я Советски Союз.

Фашизм эшаяь Сийлахь-йоккха Котало яьккха 40 шу дузача шера Советски Союзо чIоагIду ядерни герз тохаргдац, аьнна цо ше тIанийца декхар, хIанзалца из ца даь кхыйола ядерни державаш цIаькха а тIахьех шоашта из тайпара декхар тIаэцара.

Кхохкам лаьгIбара хьашташта ма эшшара да «ТIема низ цхьанне а юкъе ца боалабарахи юкъе машара гIулакхаш хьалоаттадарахи долча договора кIийлен тIа хIинца положенеш яха Стокгольмски конференце дакъа лоацараш лаьрхIа советски оагIоно дIачудина документ. Конференце де лерхIам долча кертердарашка кхачара тIаерзаль а инициатива. Дувццар долча договора кертера положени хургьяр цхьане шоллагIчоа ядерни а массаара а герз тохаргдоадац хиларах [illegible], тIема низ вIалла а вIаши долча бакхар.

Вай тIахьех Европа, США, Канада пачхахьалкхенаш, европейски континент гаьна дахара низ юкъера болаш долчох санна, иштта тактическичох а бокъонца цIенъяра тIадерзадаь эффективни гIулакхаш дара. Европа мукъаяккха еза химически герзах а. Машари кхерамзлен чIоагIъяра гIо дергдар укхаза Балканашка. Европа къулбехьарча даькъ тIа, континента кхыча районашка ядерни герз доаца зонаш хьаяро, тIема расходаш сов ца яхарои лохъярои.

Советски Союзо тIахьех Европе вIашн юкъера тешам, кхерамзле чIоагIъяра, герз дIадаккхара де дезача гIулакхех йолча Стокгольмски конференце, хIаьта иштта Централыни Европера тIема низаши герзаши шинна а оагIово кIезигдарах йолча венски переговорийи доакъошхойи, кхы тIехьа а ца доаккхаш шинна а оагIонна гIойленна хургбола барт бара тIадерзадаь дола диза мел даргдоацар дара.

Вай мохк тIехьа ба Гаргарча Малхбоалера, Централыни Америкера, Къулбехьен - Малхбоален Азера, кхыча районашкара гIулакхаш машара средствашца цхьан кога тIа дахара, цар чурча гIулакхашта юкъе а ца гIерташ пачхахьалкхенашта юкъера кхохкамий кхуврчаши конфликташи дIаяхара. Цу гIулакхаца хьашт долаш долча кхыча халкъашца цхьана вай гIертаргда дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш нийсхон демократически кIийлен тIа хувца, эксплуатаце ерригa формаши торгово - экономически бувзамех политически давлене средствай хьисапе пайда ийбелгеи дIадаккха. СССР дIахо йодача хана а хургья социальнии къамании лоала, расови дискриминаце, геноцида духьала, бокъонца йолча демократенеи цхьоагIоннеи тIехьа, расови башхало, маIа-кхал хилар, бувца мотти, лелабу дин ца лоархIаш, сага йолаш йолча бокъонаштеи паргIатоннеи тIехьа мел бараш лерргагIа хьаллоацаш.

Вайна массанена хьашт долаш хIама да машарен халкъий кхерамзлени дунен халкъашта юкъера инструмент хиларах тарра, ВIашагIтехача Къамий Организаце лоархIами эффективности дIахо лакхъяра, цун устава тIа дIакхайкадаь дола сийлахь де лерхIар — «хьатIайоагIа тIехье тIема зуламех кIалхаръяккхар», «дика лоалахой санна цхьана, вIаши машаре дахар» чакхдаккхара хьинарегIа гIо де. Оаха могабу фашизм эша а яь котало яьккха шовзткъа шу дизар дезде, аьина халкъашкеи пачхахьалкхенашкеи ООН баь тIахьехам. Цунах хургда дунен шоллагIча тIем тIа байна миллионаш бола нах дагалацара эшаш дар.

Фашизмана духьаларча тIем тIа дакъалаьцарий а из чакхбаьннaчул тIехьагIа баьрий а сийлахь декхар да вахара йола сага бокъо лорар.

Ерригача пачхахьалкхений, цар парламентийн правительствайн массане юкъара машар лоаттабара йола йоккха мисси теркал а еш, машарен адамлени кхелашта бола бехктохам кхета а беш, Советски Союз кхайк дерригача халкъашка, парламенташка, правительствашка хьаькъалерча оазага ладувгIара, цхьана леладеча хьинарерча гIулакхашца ядерни катастрофага дахар соцадара, кердача тIема никъ бехкара, ядерни герз дерригa дIадаккхара уж тIахьехаш. Советски Союз кийча я машара пайда баргбола моллагIа инициатива, моллагIа предложени ювца.

Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизаро кердача тайпара кхы а чIоагIагIа совдоахалда дунен халкъашта юкъера хьал тоадара, машар чIоагIбара дола халкъий пачхахьалкхений низаш. Адамленна могарг а да цо де а деза ший кхоаненах тешам бенна болаш XX бIаьшере чакхйоаккхилгеи XXI бIаьшеренна чулдилгеи.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ТIЕХЬЕНО ДОККХАЛ А ДУ, БАРКАЛ А ОАЛ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

тъяра, кердаяраш хьалъяра.

Иштта шоай даьй сийлен гIулакхий боагIа хам а беш, селхан республика керттерча майдан тIа Коталон Ди дезде вIашагIкхийттабар грозненцаш а. ЦIейна хоза кийчъяь йола майда кхы а сийрдагIа хетийт зиз теха латтача Iаламо. Тахан советски халкъо шовзткъазлагIа белгалдоаккх шийна къаьстта хьамсара дола 9 май.

«Вай чIоаггIа тешаш дар котало йоаккхаргхиларах. ХIаьта тахан, 40 шу даьлча, из хьахинна ди эггара дикагIа, эггара сийрдагIа дола цIей санна белгалдоаккх наха». Стихашцара уж дешаш майдан тIа декаш хьайийллар селхан Советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара цIейна хетаяь театрализованни представлени.

Республика кулгалхой латтача трибуна гарга гIорташ латт тIем тIа дакъа лоацаш хиннача грозненций-ветераний колонна. Маьлха зIапараш леп цар ноакхош тIа йоахкача орденаштеи медалаштеи. Кортош къайденна а баламаш IотеIа бале а дукха халонаш яйна цар бIаргаш турпалий хила ма доаггIара куреи сийрдеи доагаш да тахан. Майдан тIа мел латтараша чIоаггIа тIоараш детташ тIаэц сийдола къоаной, хоза кийчденнача бераша тIабахе зизаш лу царна.

Трибуна тIара уж даькъала бувцаш моаршал лу парте Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова.

ДIахо къамаьл деш цо дувц Коммунистически парте кулгалдеш хиннача советски халкъо яьккхача Сийлахь-йоккхача Коталон дерригдунен - исторически лоархIамах, из бахьан 40 шера сийрдача сигален кIала машаре вай дахаш хиларах. Сийле кхайкаю Советски Союз меттел дукха Европа халкъаш а фашистски Iазапах мукъадаьккхача ЦIеча Эскара бIухошта, партизански тIом беш, тыле царна мел эшар Iалашдеш къахьстама мул боаккхаш хиннарашта. Тахан ший сийрда кхоане хьалъеш долча вай керттера декхар сенах латт аьлча, из латт КПСС ЦК-ас, Советски правительствас дунен халкъашта юкъерча арене чакхйоаха машара политика хьаллацарах, цхьанна а моастагIчоа вайна тIакховда дагадохаргдоацаш мехка оборонни экономически низ чIоагIбарах, 1985 шера а ерригача пятилетка а декхараш толаме кхоачашделга Iалашдарах, аьлар цо.

ДIайолалу представлени. Цо юха дагайохийт вай мохк хьалхарча пятилетка шерашка машаре дегIаахара этапаш, Iаьржа боад санна тIаьенача моастагIчо советски наха тIаоттадаь Iазап, цар цун духьале еш гойта денал, тIом баьлча мохк юхадийн а беана дIаэттача цун сийрда тахане...

...Сийлахь-йоккха гIишлонаш! Вайна юхадухьалъотт Днепрогэс, Магнитка хьалъеш хиннарий сийлахь-йоккхача энтузиазмаца белггала хиннача тIом хьалехьа хьалхарча шерий хьисап. Цох лаьца сурт оттадеш а дувцаш а я Ленински районо кийчъяь композици. Майдан тIа гIолла цу шерий исторе оагIош гойташ Iочакхъювл хоза товш кийчъяь йола автомашинаш, царна уллув боагIа ерригача пхийтте а союзни республикай къамий дувхараш дийха кагий нахи мехкарийи. Царех хIара колоннацарча наха шоай республикай эмблема яхь. ХIанз цу сурташка хьежаш латтача ветеранашта дагадоагIа стахановски хьисапе къахьстама мул боаккхаш, бIубенна социализм хьалъеш баьхка советски нах кердача пахара иразах боккъонца чам баьккха шераш уж хиннилга. Украина ялат, Узбекистана боамби, Грузе чай, Молдаве комсаш, Азербайджана мехкдаьтта, Казахстана тха цу символашца ега йолча колоннаша къаьгга хьагойт социализма эггара хьалхарча мехка вежарашха долча халкъаша хьаяьча союза чIоагIал.

Эзараш дар ца деш
юкъагIдиса гIулакхаш,
БIаьш дар ца доахаш
диса иллеш...
Бакъда, кхаьчар нах
унзарбоаха бIил
Ахкан эггара
толашагIболча бетта.

Ведущеш болча РСФСР заслуженни артисташа Н. Надеждинаси Е. Хавричевеи чIоагIа гIайгIане дIаоал стихашцара уж дешаш. Цар маIан кхетадеш да: майдан тIа вайна гу школьни вальса музыкана тIехьа халхар деш кхеста кагий нах. Вайна ховш да 1941 шера школа чакхъяьккха баьннарех дункхабараш кхы вахара дика ца хьеваш иштта къона болаш цох къаьсталга. Шоай Даьхен хьалхашкара декхар дизза дIа а денна, вай дегашка даим баха бисар уж. Оалаш ма хиллара «Котало яккха болхаш кIаьнкаш бар уж, хIаьта тIема наькъ тIа баьлча къонахий хилар царех». ХIаьта хIанз уж цхьаккха во хIама дагадоацаш дог гIоздаьнна болаш халхабувлаш ба, царна дагалаттар безам, шоаш вахаре йоахаргйола урхенаш я. ХIаьта дегIа тIара мос гIоттаеш цIаьхха репродуктор чура левитановски оазаца де доладеча къамаьла маIан цу сахьате хьалаца магац царна: «Тахан Iуйрийна диъ сахьат даьлча, тIом хьоабелга хьалххе хьа а ца хайташ, Советски Союзагара ший претензеш хьа а ца йовзийташ германски эскар вай мехка тIалетар, вай доазон дуккхача моттигашка гIолла чухьалхаб, шоай самолеташца вай городашка — Житомира, Киева, Севастопола, Каунаса бомбаш чуйийттай...»,

Лоацабелча сачна юхасовц сакъердаш хинна кагий нахи мехкарийи. Майдан тIа гIолла «1941» таьрахь тIаяздаь аьржа хьаргI санна йола байракхаш яхьаш унзара тата а деш сиха Iочакхлелх мотоциклаш. Гаьнна дIахоз унзарча сиренай оаз, лелхача бомбай, еттача йоккхийча топий тата. ХIаьта из деррига хIанз шийна кIалхьош дека долалу вайна довзаш долча иллецара «ГIатта сийлахь-боккха мохк» яха дешаш. Минут хьалха майдан тIа халхар деш хиннача кагийча наха сихбенна пилоткаш тIатехкар. Цар юхьмараш тIа эгIазал а бирсал а я, гуш да шоай Даьхен паргIато, кортамукъале бахьан уж садехка моастагIчоа духьалъоттаргхилар.

Беррига мохк: болхлой колхозхой, советски интеллигенци, массе а къамехи профессехи бола нах, Коммунистически партена гонахьа кхота а бенна, бIарчча цхьа фронт хинна къовсаме эттар фашисташта духьала.

ТIема алан кIал эггара хьалха нийсбелар вай пограничникаш. Майдан тIа гучайоал Брестски крепоста хьисап гойта макет яхьа автомашина. Ховш да тIалаташ бола низ дуккхаза тIех хиннабале а крепосте хинначар шоай са чура дIадаххалца духьале льлга. Царна юкъе хинна вай Даьхен дуккхача миIингашкара нах, цу даькъе Нохч-ГIалгIайченера кIантий а. Атта котало яккха а вай мохк гораоттабе а гIийртача фашисташта яйзар цига советски салтечун чIоагIали денали. Иштта, укхаза Белоруссе лаьтта тIема хьалхарча деношка дениз дIаболабелар вай бIухоша диъ шера хIара метр лаьтта къовсащ Коталонга кхаччалца баь хала никъ. ТIаккха кхетадеш да доазон тIа цу тIема юхьиг дIайолалуш лаьтта къиза къовсам юхадагабохийташ йолча композицега чIоагIа теркам тIабахийта хьожаш къайвенна ветеран латташ хилар. Ахмадов Iаддала дика дагадоагIа уж денош. Из вар цу хана Витебски областерча Лепель яхача городе лаьттача тIема даькъаца. хIаьта кхо шу даьнначул тIехьагIа из город фашистех мукъайоаккхаш а хилар. Цун наькха тIа дукха тIема совгIаташ да, бакъда, эггара цунна езагIа хет тIом дIаболабеннача хана енна «За отвагу» яха медаль.

Цо дувц: «Вахаш айса йоаккхача хана цIаккха дицлургдац сона уж бирса шераш. Белоруссе хьалха оахоша тIемаш даьча моттигашка массехаза хиннав со. хIаьта хIара со цига мевода новкъостий дагабехача бохам хиле, царна карагIдаьнначун мах бе эттача доккхал деш цIаверз со. ХIаьта хIанз даим дагакхоабар цхьа уйла я — иштта хала тха ноахало котало яьккха оттабаь машар тешшаме лорабеш хIанзара тIехье хулга. ХIаьта шоай даьй эздий традицеш ди тIехьа ебаеш йолча цунна из карагIдаргхиларах дог тийша а ва со. ХIаьта цунна дола къаьгга тешал да тахан вай деэдеш дола Коталон 40 шу дизара цIей а».

Заводской района къахьегамхоша цIейна хетаяь шоаш кийчъяь композици дIайолаю Краснодонерча къонача гвардейций гIулакхаш гойтача сценкаца. Гаьнна дIахозаш дек «Молодая гвардия» яха илли. Цун муам кхоачалуше а радио гIолла хьахоз бера ханара дениз вайна дег чу дийша дола дешаш: «Со, Олег Кошевой... хIанз «Молодая гвардия» мугIарашка дIаотташ аз торжественно дув буъ къахетам боацаш чIир леха йоагаьи хIаланкьяьи яда городаши юрташи бахьан, боаба вай нах бахьан. ХIаьта из чIир лехара вахар дIадала дезаш хуле, аз из шек воацаш дIа а лургда». Цун тIехьа хьахоз Громова Ульяней, Земнухов Ивана, Тюленин Сергел, Туркенич Ивана, Шевцова Любовай цIераш. Иштта, фашисташ дIа мел кхаьчача шоай низ дIакхоача духьале еш хиннай советски наха. Цудухьа моастагIчоа ше оккупационни режим оттаьча цхьаннахьа а корадаьдац сатийна вахар, кIалара лаьтта доагаш санна хетаргдола хьалаш хьадаьд массанахьа бийха боацача хьаьшашта.

ТIема боккхача низа дукха духьала латта могаргдац бIухошта, нагахьа санна уж герзаца а кхы мел эначунца а Iалашбеш ца хуле. Из юха а дагадохийт вайна майдан тIа гIолла чакхбувлараша гойтача тIема ханарча девизаша: «Деррига а фронта!» «Деррига а Котало яккхара!» ТIем тIа бахача шоай даьй, вежарий когаметта заводашка, фабрикашка болх бе дIаэттар истий, боккхий нах, бераш. Кхоачам ба алхха Грозненя гонахьа духьале ю сооружениеш хьалъеча дакъа лоацаш 80 эзар совгIа саг хиннилга белгалдаьккхача.

Майдан тIа гулбеннараш безаме хеташ хьеж тыле Котало яккхара эшар Iалашдеш хинначар цу хана хьийга къа, лайна хало дагайохийтача сценкашка. Станока тIа болх беш боахка кхелегараш, салташа лораю мехкдаьтта вышкай макеташ, иштта тIема ханара Нохч - ГIалгIайчене хинна хьалаш гойташ йола кхыйола белгалонаш а я гойташ.

МоастагIа чIоагIа даьрвенна тIакхача гIерташ хиннав Грознерча а Бакурча а мехкдаьтта, Малгобека хьатIавена хиннав. республика дуккхача столицерча объекташта бомбаш йийттай. Бакъда, ше лерхIаш хинначунга кхача фашисташта карагI ца даларал совгIа фронта Iалаьмате чIоагIа эша бензин, кхыдола доагор хадданза лоаттадеш чакхбаьннаб вай мехкдаьттахой.

Иштта, хьинари денали гойташ шоай декхар кхоачашдарах «Малгобекнефть» треста шоллагIча промысла Ленина орден еннай цу шерашка.

Цу тайпара хьинар лаьгIа долийташ хьабаьхкаб республикера «Iаьржа дошув» доахараш машара шерашка а. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене ерригача подразделеней коллективашка шерра лелаеш яр соахка а укх шера а «Коталон 40 шу дизара — 40 хьинареча кIира вахта» яха социалистически яхь. Цу боламе дуккхаза коталонаш яьхай бурувдеттача, мехкдаьтта доахача, скважинашта капитальни ремонт еча мастераша М. Торе, А. Подосинина, Х. Аушева, В. Слесарева, И. Шулинина, В. Найпака, И. Ахильгова, И. Растегаева, А. Чилиева кулгалдеча а кхыча а бригадай коллективаша. Цудухьа геттара нийса доагIаш денна хет «Грознефть» объединене коллективана укх деношка керда доккха совгIат — Сийлахь-боккхача Даймехка тIема I степена орден.

Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш трибуна хьалхашка гIолла Iочакхъювл цIей деаде баьхкачар гойта тIема ханара композицеш, сценкаш, цар дика доашхаш хьагойт вай Сийлахь - йоккха оалача Коталон маIан. цу тIема къизал, Iазал, советски наха гойта цхьаккха хIаманца листа йиш йоаца денали къонахчали.

Тахан майдан тIа гулбеннараште юкъе кIелига бац вай Даьхен столица Москва, Сталинград бахьан тIемаш даьраш. Беррига мехка дIахезар комиссара Н. Клочкова: «Росси йоккха я, бакъда, юхадовла моттиг яц тIехьашкахьа Москва я» аьния дешаш. ХIаьта малув царна юкъе дог тоха ца луш хIанз микрофона чура хьахоза «Катюша» яхача иллега ладувгIаргдар.

ВIалла тIем тIа хиннараш ца хьоахабича а вай мехка бахача зIамигача а боккхача а нахах агта саг хургвац сержанта Павлова цIенах лаьца хIама ца хозаш. Из цIа хIанз а ше цу хана дохадаьчча тайпара дита а дита долаш да Волгограде. Цу цIен хьисап дола макет гучайоал майдан тIа. Цун гонахьа тIема ханара сурт оттадеш къовсам дIаболалу. Цу тайпара белггала хьисап дола декорацеш гойташ Сталинградски эпопея эггара лоархIамегIа йола этапаш духьальуттаеш йола композицеш гу гулбеннарашта.

Из деррига а Советски Союза Турпала Крутов Петр Максимовича, тахан укхаза трибуна тIа латташ, къаьстта цун хьамсара йола уйлаш сомайоахаш да. Цо дувц:

— Цу бирсача шерашка Сталинграда керттера лакхале Мамаев курган бахьан лоаттабаьча къовсаме дакъа лоацаш хиннав со. Цу хана а тIехьа довзаш дар бIухошта Павлова цIа. ХIаьта са цул совгIа ираз хилар 1954 шера Павловца цхьана Лакхерча партийни школе дешаш хила! ХIанз из дийна вецe а цу хана сай цунца тоссаденна доттагIал цIаккха дицлургдолаш вац со. Тхона дукха корадоагIар цхьана лаькхача хана вIаши дагадала а дувца а. ХIаьта керттердар фуд аьлча, из дар оаха тIем тIа Iайша хало зехьа ца яйнилга тхо шаккхе дика гуш а, тIехьено бIубенна сийрдача вахарга бода никъ дIахо хьоргболгах тхо дог тийша а хиннилга.

Репродуктор чура хьахоз: «1944 шера советски бIухоша шин шереи ах шереи Ленинграда гонахьа хинна блокада йохайир!» Массане гIадбахарца тIаэц уж дешаш. Майдан тIа болчарна дагайоагIа тIема къиза Iазап ловш хиннача турпалча города бахархошка кхайкарала хьисале казахски халкъа поэта Джамбул Джабая язъяь дог тохадолийташ йола стих: «Ленинградцаш, са бераш, ленинградцаш, са дегаондало!» Иштта дIайолалу Старопромысловски района викалий представлени. Эскара дерригача доакъоша, ополченцаша баьчча цIи лелаеча города архитектурни - сооруженеш, советски кьаха боча дола исторически памятникаш лорадеш фе ха тIа латташ хиннилга хьахьокх.

Иштта 1944 шу чакхдоалаш ший доазон тIа юхакхаьчар Советски Эскар. Цул тIехьагIа фашистски лоалах мукъадаккха доладелар из Европа халкъаш. Ехар гитлеровски Германе низагIа вIашагIъелла блок. ЦIеча Эскаро фашистски Iазапах мукъадаьхар Румыне, Болгаре, Югославе, Польша халкъаш, хIаьта 1945 шера мае мукъаяьккхар Чехословаке столица — Прага.

Майдан тIа йоал бронетранспортераш. Салтий тIабагIа уж гонахьарчар чутувсача зизаех хьалйиза я. Цу тайпара тIайбаьб цу мехкашка шоашта паргIато яхьаш баьхка советски бIухой.

Гулбенначар гIадбахарца тIаэц вайцига къахьегача болгарски гIишлошъерий группацара викалаш. Къаман дувхарца кийчбеннача цар цIаьхха а хьагойт Болгарена паргIато яхьаш венача советски салтечун сийлен гIулакхаш шоаш дицдаланза хилар.

«Даим яхийла турпалий сийле!» — уж дешаш гаьнна дIахозаш дуккхаза дек майдан тIа. Цу бирсача шерий эггара низкъалагIа йола этапаш юха а дагайохийт цу ханна майдан тIа гIолла чакхбувлача Октябрьски района викалаш. Фашистски бIехала керттера цитадель — рейхстаг гойта макет гучайоал. ТIалаташ болча салташа ЦIе байракх йогIа цун бухьиге. ПаргIата а шерра а дек майдан тIа «Коталон Ди» яха илли. Ветераний а гонахьа мел латтачар а юхьмараш сийрда йоал.

ХьатIаотт сийрдача машара шерий юкъ. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа СССР еррига республикаш халданза дегIаухаш хиннилга къаьгга хьагойташ да оттадеш дола сурт. Микрофона чура хьахоз республике хьалхалаттача коллективай цIераш, парте XXVII съезда баха ма боагIара накъабахара республика къахьегамхой тIатеIIа къахьегаш хиларах дувц. Майдан тIа бовл Социалистически Къахьегама Турпалаш, дуккхача ордений, медалий кавалераш. Царна тIехьа гучабоал юнармейцаш. Цар колоннацарча белгалонаша тешаву даьй денале гIулакхаш уж сийленца дIахоккхахьа, социалистически Даьхе лорае кийча а бIубенна а хилар.

Кастта Москве хургйолча дунен кагирхой фестивала эмблема яхьаш, хоза кийчбенна дIа-юха кулгаш лаьца боагIа кагий нах. Массанахьа гуш я «Машар», «ЦхьоагIо», «ДоттагIал» яха лозунгаш, плакаташ. Сигала лелаш да кхокхарч, царна юкъе гуш я урагIъяхийта шараш. Дег чу дувцаш да демократически кагирхой марша дешаш.

Иштта, гулбеннарашта дуккха хIама дагадохийташ, тIема къизал Iайша байнарашта а дийна бисарашта а сийле кхайкаеш, машара гIулакх, сийрда тахане бахьан хьинари низи шоаш кходергдоацаш болга хьахьокхаш чакхдаьлар из цIей. Цо цIаькха а хьагойтар «Цхьаккха а ницвеннавац, цхьаккха а дицденнадац!» яхача девиза советски нах даим тешаме хилар.

Репортаж яьр С. МАЙСИГОВ.
Р. АУШЕВЕИ И. ПЛИЕВЕИ сурташ.

Дицлургдоаца ди

МАЛГОБЕК

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизара хетаяь торжественни собрани хилар городе 8 мае. «Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизара—хьинареча къахьегама 40 кIира» яхача девизах яьржача яхье котъяьннача Вознесеновски газобензинови завода, «Кавказ» яхача комсаш кхееча совхоза коллективашта елар памятни ЦIе байракхаш. Цу яхье шоллагIа моттиг яьккхача М. Горьке цIерагIча комсаш кхееча совхоза, «Малгобекнефть» НГДУ, «Грознефтегаз» яхача мехкдаьттагазови управленена чуйоагIача кхоалагIча газови цеха елар памятни вымпелаш. 9-ча мая сийна яьржача яхье дика толамаш даьхача къаьст-къаьстача производствени коллективашта сийлен грамоташ а елар.

9 мае районе памятникаш долча митингаш хилар. Цар венокаш ехкар памятникашта юхе.

Iуйрийна, цхьайтта сахьат даьлча, С. Орджоникидзе цIерагIча парке центральни мемориал йолча хилар Сийлахь-йоккхача Коталон цIейна хетаяь митинг. Цига дакъа лоацаш хиннарий из деза ди даькъала дувцаш, цу коталон Iалаьмате боккха лоархIам бовзийташ къамаьл дир КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара Т. Дж. Албакова, Городерча № 20 йолча школа октябряташа укхаза дакъа лоацаш мел барий дегаш гIоз а доахаш, даькъала диййцар цар деза цIей. Митинге дакъа лоацаш хиннарий уйла чIоагIа тIаозаш къамаьл дир Малгобек бахьан долаш моастагIчунца тIом беш хиннача тIема ветерана Л. Цирульникова. Таханара сийрда вахар, ираз долаш къона тIехье яхийтара майрал, турпалал гойташ фашисташца тIом беш хиннарашта баркал оалаш тахanарча кагирхой цIерагIа къамаьл дир Малгобекски УБР инженера Л. Ю. Яндиевас, кхычар.

ЦIей дезделга чакхдаьлар юнармейций парад а хулаш. Цул тIехьагIа района къахьегамхой парке салоIаш, ДК художественни самодеятельноста концертага хьожаш хилар, дика кийчъяьча музее баха а хилар.

ГУДЕРМЕС

Iалаьмате чIоагIа дегаш гIоздаьнна болаш советски халкъа Коталон ди дездеш хилар 9-ча мае Гудермеса къахьегамхой. Iуйрийна бархI сахьат даьлча дениз массе а оагIорахьара В. И. Ленина памятник латтача хьаухаш бар къахьегамхой, дешархой, кагий нах. Ийс сахьат даьлча дезача денна хетаяь митинг хьайийллар Гудермесски горисполкома председатела Г. Х. Эльмурзаева.

Берригача вай мехка бахача наха санна гудермесцашта чIоагIа боча дола цIей даькъала дувцаш къамаьл дир КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. В. Шаршавыха. Советски халкъо, таханара вай сийрда вахар къувсаш, Сийлахь-боккхача Даймехка яьккхача коталонах лаьца къамаьл дир тIема доакъошхочо, ветерана М. Д. Биярсланова, ЦIеча Байракхен Даймехка тIема шоллагIча степенеи орденаш лелаеча тIемеи къахьегамеи ветерана Г. В. Иванова, ЦIеча Седкъа орден лелаеча, Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хиннача Х. Висханова, кхычар а.

Цул тIехьагIа памятни ленташ а хьерчаш трибуна хьалхашка гIолла чакхвоал 300 гаргга тIема ветеран, орденкаи зарницеи доакъошхой. ТIаккха Ленина памятникаи тIем тIа байнача гудермесций памятникаи хьалхашка венокаш, зизаш дехкар города къахьегамхоша. Иштта митингаш хилар къахьегама коллективашка, юрташка. Митингаш чакхъяьнначул тIехьагIа клубашка, театрашка концерташка, кино хьожаш, спортивни яхьаш чакхйоахаш хилар къахьегамхойи кагирхойи.

* * *

Сийлахь-йоккха Котало яьккха 40 шу дизар деэдир республика кхыча районашка а.

Б. КОСТОЕВ.

«Спартак» яхача Нохч-ГIалгIай республикански ДСО Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

Физически культураней спортан юкъе дуккха нах чуозача дика гIулакхаш дарах а «Спартак» яхача Ленина орден лелаеча Ерригсоюзни шийн лоIамеча спортивни общества 50 шу дизарца дувзаденна а Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла «Спартак» яхача Нохч - ГIалгIай республикански ДСО.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
гор. Грозный,
1985 шера 5 май.

Новкъосташта С. Б. Аврагимовайна, Э. У. Ульбиевна «Нохч-ГIалгIай АССР физически культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Физически культураи спортен даькъе дика хIамаш карагIдувларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР физически культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла:

Аврагимова Софья Бенобитовнана — «Спартак» яхача ДСО республикански совета йоккхагIа йолча тренера;

Ульбиев Эльмурза Ульбиевича — ший лоIаме кIалтохаргах летарах йолча олимпийски резерва специализированни берий-кагирхой школа директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный.
1985 шера 5 май.

Н. Ф. Шелухинана Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча дика болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Шелухина** Нина Фоминичнана — 1932 шера деиз КПСС члена, пенсионеркана.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный.
1985 шера 5 май.

Къахьегамс толамаш доахаш хьавоагIа ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» яхача завода слесарь Котиев Мухьмад. Заводе таханарча дийнахьа иттех зIамига саг ва Котиева ученик хинна, хIанз шоай балхах дика лоархIавеш. И. Плиева даькккхача сурта тIа шоана гу Котиев Мухьмад (аьрдехьарвар), ший хинача ученикаца Цицкиев Ахьмадаца де дезача балхий хьакъехьа дагавоалаш.

Тха фотокорреспондента

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

КЪОНЛУРГЬЯ ЗАВОД

Ачалкхера минеральни хий наха хоатташ а эцаш а да. Цох доалача дарбанга, чамага диллача мехка довзача цу тайпарча хил тIех деце. эсалагIа дац из.

Цхьа ха яр из хий кийчдеча заводах чIоагIа бехк боахаш. Кхоачашъяцар по планови заданеш, хIаьта хий ше а дацар хила деззача тайпара кийчдаь.

ТIеххьарча хана завода коллективо дукха къахьийгад уж кхоачамбоацараш дIадахара. Беррига а болх эргабаьккха тоабаьб. Тоъам ба карарча шера хьалхарча квартала план укхаза тIеххоачашъяьй аьлча — 900 эзар шуша хий арахеца дезача 1 миллион 305 шуша чу деттад чам бола хий.

Из деррига а хьахиннад йолча таронех дикагIа пайда а эцаш, шерра социалистически ях йоаржаярах. Завода коллективо тIаийцача декхараш тIа белгалдаьккхад шера план 25-ча декабре кхоачаш а яь, заданел тIех ялх эзар сома маьха продукци арахецилга. Иштта укхаза лерхI къахьегама овсарле планагIа йоагIачул 1.1 процент лакх а еш, продукци хьаеш дIадодар 0.6 процент лохде. Кхоми хьурмати дара режим чIоагI а еш шера кхоергья 4.5 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 6.4 эзар кубически метр газ, кхыдар. Декхараш тIа белгалдаьккхад Коталон 40 шу дизара сийна кхоьча материалий чотагIа шера кхаь дийнахьа болх белга.

Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара хIара цехе, участке шерра социалистически ях йоаржаяьй. Хьалха латтачар опыт, хIарансна карагIдаьннар, динза дисар дIадовзийт. Котало яьккхачарна моральни а материальни а поощрени ю.

Къахьегаме боккха аьттув баьннаб юрта Совета депутата Х. Точиева кулгалдеча бригада. Заводе эггара лакхагIа хьокхам ба цун. План 32 эзар шуша йолаш, сменагIа 48 эзар шуша хьальюзаш болх баьб цу бригадо. Завод хьайийллача гIоне хинна хIама дац из. Хьалха латтачарна юкъе а я Ц. Цыздоевас, М. Хутиевас кулгалду бригадаш, холодильщикаш Б. Мамилов, М. Хутиев, кхыбараш.

Къахьегама овсарле лакхъяра боккха лоархIам болаш я гойтара агитаци. Парте хьалхашна увттадеш дола декхараш къаьгга хьахьокхаш дола лозунгаш, плакаташ болхлой бIарг тIаоттарг-болча моттиге хьалтехад укхаза.

ДIахо йодача хана завода низ кхы а сов баргба, дукхагIа арахецаргда дарбана хий. Укх деношка болх бе йолалургья чешски автоматически керда лини. Чакхдоалаш латт цун наладочни балхаш. Дуккха а дукхагIа ба цун низ хIанз укхаза болх беш йолчунца нийсбича. Цхьан сахьата 15 эзар шуша чу хий доттаргда цо, хьалха 4 эзар мара хьалъюзаш ца хиннача. Тоалургба хин чам, цун дикал.

Керда комплекс болх бе йоласлча иштта тоалургда болхлой къахьегама, быта хьалаш. Хьалъяьй завода сагота эшаш хинна складски помещенеш, цар площадь 1000 квадратни метр я. Иштта чIоагIа эшаш яр очистни сооруженеш, из проблема керда лини дIайолаярца къоастаяьргья. Бытовкаш, столови, контора помещенеш, кхыдар долаш я керда комплекс.

Цунца цхьана къоастаянза яргйоацаш; теркам тIаоза безаш йола проблемаш а кIезига яц укхаза. Эггара хьалха дIадаккха дезаш да предприяте пачхахьалкхенна зе делга. Соахка 130 эзар сома зе а деш чакхдаьлар шу. Из дIахо ла йиш йолаш дац. Иштта доккха зе дара эггара хьалха бехке ба лерттIа болх вIаштIехьа ца баьккха завода кулгалхой. Шоай транспорта доал ца а деш, кхыча автопредприятешка машинаш кхувл продукци дIаувза. Цу гIулакхо а кIезига зе дац предприятена. Иштта, завода беза мухь а хинна IотIайнжай тара а. Завода коа хьаIайнай 30 эзар совгIа яьшка. Уж йохка а луш, догIан, малха кIал яда тIера дIа ца яьъеш.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дIа а даьха, республике хьалха латтача предприятешта уллув дIаотта лаьрхIа я минеральни хий кийчдеш йола Ачалкхерча завода коллектив.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

КХОАНЕН УЙЛА ЕШ

Карарча шера беркате къахьег Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза № 1 йолча ферма коллективо. 116,5 процент кхоачашъяьй цхьоалагIча квартала пачхахьалкхенга шура йохкара план.

Колхозхой къахьегам вIаштIехьбаккхара, цар дисциплина чIоагIъяра, доахангара хьайоаккха шура дукхагIа хилийтара цIенхаштта къахьийгад ферма заведующе Бекмурзиев Махьмала. Цо нахаца дага а воалаш, царна фу хет а хьожаш, боагIаш бола тIахьожам а лоатабеш болх байтарах эргадувла даьлар фермера гIулакхаш. Къаьстта теркам тIабохийт Бекмурзиева зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара шоай ханнахьеи дикеи хьайбаш нхабаран Iунал даран. Нагахьа санна дIадахача шера апрель бетта пачхахьалкхенга хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 1645 килограмм йохкаш хинналле укх шера цу юкъа хIара дийнахьа 2471 килограмм ехкай из, вешта аьлча 47 процент дукхагIа.

Ферма дояркашта юкъе льржача яхье хьалха я йоккха балха опыт караерзаьйола Рыбалко Мария Александровна. 25 етт ба цо доал деш. Юкъера лаьрхIача дийнахьа хIара Iаттагара 10.5 килограмм шура йоаккх Марияс. Цунна хьежаю хьалхара премеш а. Рыбалкос санна хьинар айденна къахьег Газдиева Зайнапа, Галаева Тоте, кхыбараша. Цхьа бутт дIабахийтац цар а шоай планаш дикка тIеххоачаш ца еш.

Д. КОЛЕСНИКОВ,
Сунженски района «Знамя труда» яхача газета болхло.

КХАШ ЛЕЛАДАРА—КОЛЛЕКТИВНИ ПОДРЯД

Къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни форма — коллективни подряди йизза хозрасчети — хьаллоацараш тIехь-тIехьа дукхагIа хул Малгобекски района «Кавказ» яхача совхозе а. Соахка бIарччача цхьан нарядагIа болх беш хилар коммунист Михаил Темченко керте латта доакъар Iалашдеш йола отряд. Цо йиш хилийтар гIожеи мошеи доакъараш Iалашдара план толаме кхоачашъе. Укх шера кхы а хьинарегIа къахьег отрядо совхоза кхашка. Цхьабакъда, хIанз из цаI хинна Iац — совхозе хIанз дукха ба цу формагIа болх бераш.

Цу тайппара шоллагIа тракторно-полеводчески отряд а яь, коллективни подрядагIеи йиззача хозрасчетагIеи болх бе аьнна вIашагIкхийттав кхаш леладу барайтта къахьегамхо. Массава раьза а волаш шоашта кулгалде хержар цар коммунист Иван Герасименко.

— Тхона тIачIоагIдаьд,— йоах Иван Ивановича, — 2053 гектар оахам — хIара механизатора 135 гектар. ХIаьта оаха цу тIа хьалкхеде лаьрхIад гурахьа дув ялаташ, люцерна ги, хьажкIаш, горох, кхыйола культураш. Из, бакъдар аьлча, кIезига болх бац, хIаьта а тха механизатораш опыт йолаш, шоай гIулакх дика довзаш нах ба. Цу тIа а, тхо техническ дика кийчденна да, тхога я тайп-тайпарча маркех йола тракторащ, лаьтта тоадаран культураш чуэцаран эшаш мел йола механизмаш. ДагадоххарагIа аьлча, болх бергбола еррига техника оахош кийчъю оаха. Цудухьа тхо дог тийша да тхоашта цо хьовзам бергбоацилгах, болх беча юккъе соцаргйоацилгах. Цудухьа оаха кхетаду, тхоах хIаране лакха сакхетам болаш лелаеча къахьегамеи технологически дисциплино, дикача знанешеи опытои, цу тIа а тIехдикача техникаца кийчдаь хиларо продукци дукхагIа яхара, хьалкхарга бода мах лохбара, цун дикал лакхълара хьалхашка латта цIенхаштта декхараш кхоачашде тхоашка йиш хулийтаргйолга. ТIаккха цунах тхона шортта алапи хургда, тха хIара дезала хьал-таро лакхлургья.

Отрядера лаьтташ, керттерча даькъе, хий ца дехкаш да. 1310 гектара тIа дIадийнад гурахьа дув кIаи мукхи. ПланагIа лаьрхIад хIара гектера тIара 22 центнер ялат дакхха. Цхьабакъда, ялаташ кхедераша дош деннад цул 3 центнер дукхагIа гулде. Шин аргIаюкъерча лаьттай йокъал увтташ дола дакъа (хIаьта отряда лаьтташ цигара да) довзаш бараша кхетаду, из декхар аттачарех доацилга. Технологически карто дIа мел дехараш кхоачашданза, лакха хьувкъам кхебара эша деррига гIулакхаш, цхьаккха а юкъагIа ца дуташ, чакхдаханза даргдац.

Лаьттанца тIоадал соцаяр духьа механизатораша йIоахъяла ма йолаеллинге а деррига гурахьа дийнача ялаташта макхаш даьхар. Цу цхьан ханна подкормика йир царна хIара гектара тIа 250 килограмм аммиачни селитр а тесса. 150 гектара овлашка нхоачийташ подкормка е а вIаштIехьдаьннад, хIара гектара лоархIаш 70 килограмм селитр а йолаш. Цудухьа хIанз, шортта догIаш дийлхачул тIехьагIа, ялаташ кхедерашта доккха дикахетар а деш, цхьатарра хьалтIадоладеннад гуйран ялаташ, хьинар ца кходеш, кхетаде хьийга къа шоллонца юхаметтаоттадергхиларах тешам а луш.

— ГIадвугаш я ги дакхха 200 гектара тIа дIайийна люцерна а, — йоах совхоза керттерча агронома коммуниста Марзиев Iалихана. — Из безача маьха ги 350 центнерал кIезигагIа доацаш гулде лерхI оаха укх шера.

ШерагIа йовкъаш йолча мугIарчегIа дIайийнай ги доакха люцерна. ХIанзле а хIара гектара тIа шишша центнер суперфосфати изэал калийни тухи тессай, «ЛДГ-10» яхача агрегаташца дискаш токхаяьй, урагIеи пхорагIеи деза макхаш даьхад. Зуламдергашцеи лазаращцеи къовсам а лоаттабеш, гексохлоранаца хIанзле а опылени яьй люцернаиа, хIара гектара тIа 15 килограмм а трхаш. ХIанз мугIарашта юкъе культиваци еш латт.

ХIара бIаь гектара тIара цкъара хьокхаш 150 — 200 тонн йол яккха, шозлагIа хьокхаш ги гулде лерхI лаьтташ леладераша. Кхай шоллагIча даькъа тIара люцерна хьалхагIа хьокхаш ги дакхха хьокхаргья. ТIаккха 130 гектара тIа хий диллачули тукаш тайсачули тIехьагIа а кIезига доаккхаргдац башха-дика доакъар. Отрядо иштта бIаь гектара тIа кхы а кхею доакъарийна лаьрхIа люцерна.

Ма дарра аьлча, доакъар Iалашдара къаьстта уйла тIайохийт. «Кавказ» яхача совхозе, хIана аьлча, тIехьтIехьа дукхагIа эш из дегIабоагIача хьайбай боахама — доаханна, хьакхарчашта, жена. Цудухьа И. Герасименко подрядни отрядо дуккхача гектараш тIа кхею тайп-тайпара доакъара культураш.

Ялатийна лаьрхIа хьажкIаш 150 гектара тIа хургья. Индустриальни методагIа кхею уж. Сорт — «БЦ-6625». Уж хургья хий дехкача лаьттай 70 гектара тIеи хий ца дехкача лаьттай 80 гектара тIеи. Гурахье а деиз зяба аьхача кхашта Iанна Iунал деш хилар механизатораш. Хий дехкача лаьттай хIара гектара тIа 300 килограмм суперфосфати изэал калийни тухи тессад. ЙIоахъяла йолаллларца деррига кха шаьр а даь, макхаш даьхар. ХьалхагIа культиваци ялехьа хIара гектара тIа 150 килограмм аммиачни селитри 200 килограмм суперфосфати тессар. Цул тIехьагIа шоллагIа культиваци а йир. Кастта лакха кондиционни фу а тоссаш дIас йолаергья уж.

ХьажкIий кхай тIара цхьа хьувкъам чуэцарах кхоачамбергбац отрядо. ВIашагIийна рапси рожи чуийцачул тIехьагIа 68 гектара тIа дIаювргья доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш. Вешта ка бола ялаташ чуийцача 300 гектар хулача кхашка а цу тIеххьа дIаювргья хьажкIаш. БIаь гектара тIа силоса лаьрхIа кхеергья уж.

Подрядни коллектива къахьегам дика вIаштIехьбаккхаро йиш хилийтай 97 гектара тIа кен, 40 гектара тIа горох, 43 гектара тIа вIашагIъэяь горохи кени сихха дIабе. Хий дехкача лаьтта 40 гектара тIа кIица цхьана доаханна мошача доакъарийна лаьрхIа дIайийнай люцерна.

Лоацца аьлча, хьинар айденна къахьег механизатораша Галкин Александра, Гусев Николая, Тришин Василе, Ковяров Николая, Скрипка Алексея, Еремеев Ивана, Шмаков Анатоле, Хадиков Валере, кхычар.

П. ХАЛУХАЕВ.

ПЛАНЕТА ДЕХЬАРА

Афганистан тахан

ГАПУР ДУШМАНАШЦАРА ДIА МИШТА ВАХАВ

«Юманите» яхача французски газето кепаетт кхо кIира доаккхаш Афганистане хиннача ший корреспондента Серж Лейрака репортажаш. Е репортаж кепатох цхьадолча даькъе лоац а яь.

Мазари-Шарифе. Кабулера къулбаседенгахьа 400 километр уллача йоккхача промышленни центре, НДПА вIашагIъелла 20 шу дизара хетаяь хиннача митинге хьийхар со. БIаьш нах бар городской майдан тIа гулбенна. Митинге дакъа лоацаш хиннарех цхьаннеца, късача болхлочунца, дIа-хьа къамаьл даьчул тIехьагIа сона хайра, дукха ха йоацаш хIанзарча правительствагахьа ваьнна контрреволюционни группировкашта керте лаьтта вий саг бIаргагор духьа из митинге веналга. Цу виъиена юкъе вар Мохамед Гапур.

Цу зIамигача, гIийлача, тIах аьннача саго геттара сиха дувц — шийтта сагах лаьттача шоай отрядах, ше цIавара бахьанех. «Чемтальски района Азаб Мазари яхача тхоай юрта со ца хула кхо шу даьннад. Школехи маьждигехи цIераш етта, правительство хьаллоацаш бола моллаш боабе йоахар тхога».

Юххера ший халкъа духьала ше леладеча гIулакхий зулам кхетадаьд Мохамед Гапура, хIаьта боккъалдар аьлча, духхьал дIа кIаьдвенна хиннав из бандитизм лелаь. Къаьстта новкъа яьннай цунна ший мехка бандитизм вIаштIехьаьккха яхаш Пакистанера тела указкаш. Цул совгIа, цун безам тIаэзаб правительства кхайкаьча аграрни реформо. ГIаккха юххера а, шоай юрта юхава, революцегахьа вала, самообороа отряд вIашагIйолла лаьрхIад цо.

Иштта да душманаша кхераваь, хьалхагIа ший халкъа духьаларча зуламеча гIулакхашка дакъа лоацаш хинна мугIарера афгански ахархо шийн лоIамагIа революционни правительствагахьа валар массаза а нийслуш дола истори.

Цкъа со тIаийцар юрта боахамеи лаьттан-хин реформаи министра Абдул Гафур Лаканвала. Цхьан ханна хIана нийслац аьнна бе-беча моттигашка нийсвала низ кхоачаш ва из саг. Кхыча посетителашца цхьана ший министерстве тIаийцар цо со, хIаьта цхьа кIеззига юкъ яьннача гIолла Джалалабаде Кунар яхача хин атагIа керда ферма хьаеллача церемоне вайра сона из. Буржуазни пропаганда харц хоамашка диллача, из район дукха хIама ца эшача «духьален чIоагIале» я. ХIаьта ма дарра аьлча, унхаза машари сатеми ба, кхыметтел керда кооперативни боахамаш а хьаделл.

«Революци хилалехьа 1.2 миллион сага дозлахьа дар лаьтта, — дийцар сона министра. — Цхьабакъда, декъар вIалла аьттехьа а цхьатара дацар цун. 3 процент мара боацача лаьттан даьшка дар 30 процент дикагIдола лаьтташ. 100 гектар совгIча лаьттанца цхьана шоай боахамаш долаш 10 эзар феодал вар мехка. Царна юкъе бар массехк эзар гектар лаьтта долаш хиннараш а.

Ахархоша середнякаша (38 процента) шоайла декъар 54 процент лаьтташ, беднякий (59 процента) дерригаш а 17 процент лаьтташ мара дацар. ХIаьта ахархой 350 эзар дезала лаьтта вIалла да а дацар».

Йолча бесса уж цифраш йоалаю аз малхбузехьарча цхьанна а справочника тIара уж корайоагIаргйоацандаь. Уж ца хилча кхетаде йиш яц Афганистанера классови къовсамаш. Къаьстта лоархIаме хул уж мехка аграрни реформа чакхъяккхарах дола къамаьл юкъедаьннача хана.

1979 шера декрет тIаэц Революционни совето, эггара лакхагIбола лаьттан даькъа боарам — 6 га а оттабеш. Сов дола деррига лаьтташ, хинна зе дIа а тохаргдоацаш, хьадаха лаьрхIад. Иштта национализаци яьй пачхахьа дезала членашка хиннача лаьтташта а.

Цхьаькха декрето 30 миллион афгане (50 афгани США цхьан доллара нийсса да) боараме ахархошта тIера деррига декхараш дIадаьхад.

...Мазари Шарифера гаьна йоаццаш Балх провинцерча Кашкак яхача юрта нийслелар из гIулакх. ЦIагIа лаьттан доакъой доазонаш белгалдаьча планашта гоннахьа гIайбилгаш тIа Iохайша багIа ахархой йист а ца хулаш. Цар вахаре Iалаьмате лоархIаме хIама да из. Лаьттанна доал де бокъо луш дола документаш дIалу. Цига ва реформа департамента гIулакхера саг, землемер, лаьттай дай хургбараш. Царна нийсса дехьа оагIорахьа вагIа кхо вокха саг — юрта совета членаш.

Лаьттанна дола документ — из да дакъа улла моттиг, цун бустамаш, лаьттан даькъа даь пайда эца бокъо болча хих дола хоамаш баьццарчен цIечен шаькъашца белгалдаь доккха теградь.

Цкъаза къовсамаш хул: лаьттан доакъой дикал, из улла моттиг бахьан долаш, хин дукхал-кIезигал бахьан долаш. Цу дийнахьа Кашкаке къовсам тIа долаш цхьаккхэ дош дацар.

Къулбехьарча районашта хьалхара бехктокхаме волча Абдул Хакима Кандагаре хоам бир сога, дIадахача афгански шера (1984 ш. март — 1985 ш. март) лаьттанна доал де бокъо луш дола документаш 4 эзар дезала дIаденна хиларах. Цу юкъа Лашкаргаха районе, Гильменд яхача провинце административни центре, лаьттан доакъош деннад ахархой 3 эзар гарггача дезала.

Юрта советах массехк дош ца аьлча варгвац со. Бахача наьха юкъарча собране хорж из. Доккха хIама да совета кара: ахархочоа цо тIачIоагIдеш дола лаьттан дакъа 1 гектарагара 6 гектарага кхаччалца хила йиш йолаш да, хIаьта цун бустам оттабеча хоадамболлаш дола дош духхьал советага да. Нийсхонца лаьтта декъарали къовсамаш къестадарали совгIа совето увтта а еш, нах бахача цу пунктерча административни органашка дIател ахархошта эшача минеральни удобренеех, инвентарах, материальни, технически, финансови Iалашонах йола сведенеш.

Джилад Хан Кашкака карьядар, вешта аьлча, старейшинай совете хержа староста ва. Шу хьалхагIа, округе лийнна банда дIалькхача хана, царте вахар из. Банда бокъонца эфганций IаьдалагIа дIаьккхар. Старейшинаш юкъе а бахийта къамаьл дайтад душманашца, цул тIехьагIа хьакарабаьхкаб уж, кхо шу гаргга ха хьалхагIа тIаийцача амнистех дола декрет шоашта а доагIаш долга а ховш. Цул тIехьагIа моттигерча IаьдалагIа 90 саг вIашагIа а теха батальон яьй царех. Цунна команда еш ба регулярни эскара эпсараши политболхлойи хинча ца Iеш, хьалха хинна атаманаш а. Цу цхьан ханна вIашагIъеллар 64 добровольцах латта самооборона отряд.

Джилад Хана дувц из хьалхагIа банда главарь хинна эпсар волча. Афгански регулярни бIуво дукха нах боабаьб бандацара, хIаьта эггара кертердар, гIулакх доацаш лоамашка гIолла лела кIордадаьд бандана. Дин бахьан долаш, ислам бахьан долаш цар тIом бу яхачох хIанз саг тешацар. Наьха цIагIара хIамаш кхухьаши чухьелхаши цар леладаьраш тIехь-тIехьа дукхагIа зуламашта тара лестар. Керттерча даькъе кхувш боагIа кагий нах бар бандаца хиннараш. Цудухьа царна къаьстта хала дар шоай юртах а баьнна бахи. Цул совгIа, цу массане а кхетадаьд ахархошта дика хIамаш юрта дукха деш хилар. Цар хIанз догдоахийла хиннаяр къел йоацаш дола вахар Iалашдергдола шоай лаьттан дакъа а долаш баха.

Цудухьа хинна хила а мег хьувкъам соахка сел дика. Цхьабакъда, гота доахка историй, лаьтта оаха лоадам боаца кечалаш бIаргаяйча, кхетадулу, хIанзчул тIехьагIа мел бIаьха янкъ бе беза мехка ше тIехьабисар дIадаккхар духьа.

Реализм, сатохар, демократи — уж хIамаш да Афганистана партеи правительстваи шоай политике чIоагIдаьраш. «Тхо шорттига долхе а, бIубенна долх дIахьалхашкахьа, —аьлар сога НДПА Мазаришарифски райкома секретара, —Цхьабакъда, тхона тоъац специалисташи материальни средстваши. Пачхахьалкхен партин кхы а дукхагIа чIоагIъе еза тха. Юрт лора ца йнча тхо даргдац, хIана аьлча, бандиташ кIезигагIа ме бус, лирагIа хул уж. Баха нах а тIахьех оаха самооборонаца шоаш Iалашбара. Цхьан дийнахьа хувца мотаргдац уж деррига гIулакхаш. Революци — из цхьа моллагIдола хIама дац».

Джелад Хана кхоанен уйла ю: «Боамби чуэца комбайн хургья тха. Мел хала да хой хьона кулгашца боамби чуэца? Е кулгаш а, е когаш а хьайх доахкий хац хьона». Ликбеза курсашка деша вагIа Джилад Хан — таханарча Афганистанера дешар хIаране ший гIулакх хинна ца Iеш, доккха общественни гIулакх а да.

(АПН).

ДАЬЙ ТРАДИЦЕШТА ТЕШАМЕ БА

Диц ца луш бIаьш шерашка дахаш доккхий хIамаш да адамлен исторе чухь. Цу тайпарча хIамаех я советски халкъои цун Герзашцарча Низашеи Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа — ший боккхалген лиралгеи диллача исторе чухь хазанза болча тайпара хиннача гитлеровски фашизмана духьаларча тIем тIа яьккха Котало.

Немецко-фашистски тIаьрахошца лаьттача къовсаме массане а цхьатарра турпалали къонахчали гойтар советски тIемахоша. ТIем тIа царна карагIдийнна денале гIулакхаш къоабалдаь тIаийцад Коммунистически парте, Советски правительства, дерригача халкъо. Уж гIулакхаш бахьан долаш 11 эзар совгIча сага Советски Союза Турпала цIи, 7 миллион совгIча советски тIемахошта орденаши медалаши еннай. Уж совгIаташ тийннарашта юкъе кIезига бац йиъ орден лелаеча Нохч-ГIалгIайчен викалаш а: Советски Союза Турпалаш Абрамов Ш. С., Алейников А. Г., Болтаев Г. С., Ермалаев В. И., Крутов П. М., Сергеев И. Ф., Слава яхача III степена ордений кавалераш Ваганов А. И., Дудин Н. М., Шило А. Е., кхыбараш.

Шовзткъе пхелагIча шера майски деношта тахан шовзткъа шу гаьна даьннад вай. Коммунистически парте чIоагIеи лерратIеи чакхйоаха политика бахьан долаш цу дерригача шерашка маьрша дах советски халкъ. ТIехь-тIехьа чIоагIагIа дегIаух экономика, советски общества политически система, социалистически демократи, лакхлу халкъа материальнии культурнии боарам.

Цхьабакъда, цу процессана массе оагIорахьара новкъарле ю империалистически низаша а, эггара хьалха, дуненна доал де ший безам хилар гуччахьа хьакхайкадеча США администраце а.

Советски Союз, коммунистически кхолламаш дара декхараш кхоачаш а деш, цу цхьан ханна ший оборона чIоагIъяра йоакхо янза ялац. «ДIахо а низаш кходергдац вай Даймохк, цун цхьоагIонхой тешшаме лорабара хиланза дарг мел доацар долаш СССР Герзашцара Низаш хилийтар духьа, вай мелденна диса моттиг цхьаннена а ца нийсълийтар духьа», — белгалдаьккхар КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленуме. Советски Герзашцарча Низаша, шоашта тIабожабаь боккха бехктокхам геттара дика кхета а беш, кхоачашду къахьегамхошта карагIдийнна революционни хIамаш кхоачашдара даькъера шоай конституционни интернациональнии декхар.

Тахан лаьттан тIара машари вахари лорадеш латт Сийлахь-боккхача Даймехка тIема турпалий къонгаши къонгаши. Тешаме ба уж социалистически Даймохк лорабарах долча ленински васкеташта, цар хьалаьцай даьй тIема традицеш. ДоккхагIдолча ноахалий турпалерча гIулакхашкара Iомабеннаб Советски Союза Турпалаш Р. С. Аушев, Г. А. Демченко, Цlеча Байракхен Цlеча Седкъаи ордена, кхыдола правительственни совгIаташ тийна бола М. В. Шоипов, И. А. Гехаев, А. С. Аушев, Б. С. Аушев, С. П. Савельев, А. С. Гереев, В. М. Малов къонахчал долаш, коммунистически дог тийша, интернационализман советски патриотизман уйла йолаш хила. Афганистана Халкъа Республике хьаьддача боарамеча советски бIуца болча Нохч-ГIалгIайчерча дуккхача кхыча тIемахоша а къонахчали турпалали гойт. ХIара пхелагIвар хIана ваш аьнна доккхий правительственни совгIаташ денна ва царех. Цхьабакъда, ховстабе боагIаш ба доккхий совгIаташ тийнна тIемахой хинна ца Iеш, эскаре шоай гIулакх дизза кхоачашдеш, тIема дежурство фе дIахьош, техника тIатеIIа Iомаеши дика лелаеши мел бараш а, отличникаши классни специалисташи бараш, лоаца аьлча, эскарера гIулакх боконца Iомадеш бараш.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизар белгалдоаккх вай мехка къахьегамхой цхьайтталагIа пятилетка толаме чакхйоаккхаш боахача хана. КПСС-о хадданза йоакхо яр, советски наха шоаш ца кхобеш къахьегарбахьан долаш йоккха тIема потенциал йолаш да Герзашцара Низаш. ТIехдикача тIема техникацеи герзацеи кийчдаь да Советски Эскари ТIема-Форда Флоти. Из герз Советски Даьхенней коммунизма идеалаштеи боарам боацаш чIоагIа тешаме болча наьха бе доалл.

Даьхе лорае чIоагIагIа кийчбара лоархIамеча хьалех цаI да политически пачхахьалкхени лоархIаме декхар хиларах тарра, кагирхошта дIахо дикагIа тIема-патриотически кхетам балар. Из боккхеи лоархIамеи болх вIаштIехьбоаккхаш теркальянза яргьяц хIана эттача хьала башхалонаш. Уж белгалйоал хIанзара къона ноахал, тIом хьалехьа нах баьхар санна йоацаш, кхыча тайпарча хана хьалхийнеи дахаши хиларца. Цудухьа кхетадеш да, дешара боарамга, дахар-денар харга, хьашташ массе тайпара долаш хиларга диллача из шийл хьалхарчарел лакхехьа латтилга.

Советски Герзашцарча Низий мугIарашка гIулакх де тIехь-тIехьа дукхагIа ух дукхагIа дийша, идейнии физически чIоагIа бола, технически дика кийчбенна бола кагий нах. Масала, хIанз республикера 86 процент совгIа бола призывникаш лакхереи юкъереи образовани йолаш ба, хIара пхелагIчун хIана яц аьнна ДОСААФ-а организацешка Iомаяь специальность я. 97 процент совгIчар — ГТО значокаш.

Герзашцарча Низашка гIулакх де кагий нах кийчбара толамаш доккхагIа да цу деша партийни, комсомольски, профсоюзни организацей ДОСААФ комитетийи военни комиссариатийн оагIонгахьара е йоагIача тайпара терко еча моттигашка. Декхар кхетадеши теркам тIабохийташи бу из болх Старопромысловски, Заводской, Гудермесски районашка. МегаргйоIаш балха опыт я Ленински, Шалински, Шелковской районашка. Кагийча наха тIема-патриотически кхетам лулга, эскаре гIулакх де уж кийчбелга хIанзарча ноахала дика морально-политически, психологически, тIема гIулакхаш хадданза дIакхахьа езаш йола творчески процесс санна лоархI укхаза.

ТIема гIулакх де кагий нах кийчбеча толамаш доккхагIа дахар духьа 1982 — 1984 шерашка лелаяьча социалистически яхьа итогегIа КПСС областной комитета, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи карара кара тела ЦIе байракх еннай Старопромысловски районни военни комиссарната.

Партийнии советски органаша, военни комиссариаташа а общественни организацеша а дика уйла а еш бера боккхача балхах хьахинна хIама да хIара шера республика городашкареи районашкареи тIахьехаш СССР Герзашцарча Низашка гIулакх де ухараш дика кийчбаь кагий нах хилар. Эскара мугIарашка сихха дIатар а лийя Iомаю цар Даьхе герза низаца лораяра хиланза яргйоаца знанеши навыкаши. Цу хьакъехьа дувц вай республикера тIема гIулакх де бахача кагийча наьха даьшкеи ноанашкеи, эскаре бахалехьа уж болх беш хиннача предприятей кулгалхошка эскара доакъой командирашкара ухача отзываша.

Империализма бехкагIа дунен халкъашта юкъера хьал чIоагIагIа кхохкаденнача, классови противникаша вай на духьала «крестови поход» йолаьча хIанзарча хана вай парте данза дарг мел доацар ду Советски Герзашцарча Низий тIема онк чIоагIдара. Даьхен оборона чIоагIъйра гIулакха мах баь варгвоацаш боккхача лоархIаме да кагирхошта тIема-патриотически кхетам балар. Герзашцарча Низашка гIулакх де уж кийчбар. Из дагакхаба деза массаза а, къаьстта а Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дузача деношка.

Р. ЯГОФАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР военни комиссара заместитель, подполковник.

ТУРПАЛ— БРИГАДА ЧЛЕН

ЦхьайтталагIча пятилетка тIеххьара шу дIадолалуча хана вIашагIъеллар Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене СМУ инженер Б. У. Костоев керте латташ йола комплексни бригада. Цу лоаццача хана дукха дика хIамаш карагIдаьннад цунна. Ханал хьалха кхоачашдир цо ЦхьоалагIча майнен Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа йоккха котало яьккха 40 шу дузача цIейн сийнен тIанийца социалистически декхараш. ХIанз мара чIоагIлуш латтац комплексни бригада коллектив. ИйслагIча майна — Коталон денна накъадоагIача деношка бригада совете дийна а дийца гIишлонхоша соцам бир шоай коллективе сийлен слесарь - монтажник а волаш Советски Союза Турпал Крутов Петр Максимович юкъевоалаве.

«Шийи тайпара цIей хилар 6 мае СМУ комплексни бригада гIишлонхошта, хIана аьлча, «Грознефть» объединенена Сийлахь-боккхача Даймехка тIема цхьоалагIча степена орден хьожаньча дийнахьа нийсделар Петр Максимович бригада членалла хьаэцар.

— Бокъонца дола шн цIей да вай, — аьлар бригада бригадира Костоев Беслана, — Даьхено «Грознефть» объединенена тIема деза совгIат даларо, турпал-тIемахо вай коллективана юкъе воалаваро кхы а хьинарегIа къахьегилга, дог гIоздсаха толамаш доахилга дIадех вайгара.

Фашистски гIаьрахошца денал а турпалал а гойташ вай даьй, боккхагIа бола вежарий лийтача хьисане къахьегама фронте хьинар кхо ца деш болх бергба вай тIема дохк сигала кхы ца хилийтара. Цунца дувзаденна тхоай бригада сийлен слесара - монтажника Крутов Петр Максимовича доагIаш дола алапи хIара бетта машара советски фонде дIахьежадергда.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра ший низи хьинари кхо ца деш къахьегарг-хиларах дийцар «Знак Почета», Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орденаш лелаеча В. Дорошенкос, бригадерча В. Алейникова, А. Темирбулатова, И. Савченкос, Г. Дупака, А. Безугле, кхычар.

Бригада членаша цхьан дагара а болаш социалистически декхараш тIанийцар къахьегама овсарле планал совгIа кхо процент лакхъе, арахецача продукцега дIабода мах цаI-ах процент лохбе. дикеи тIехдикеи мара мах ца байташ ерига объекташ эксплуатаце дIаяла, бригадни подряд юкъейоалае, тIом лаьттача хIара шера цхьацца ди а лоархIаш укх юбилейни шера диъ дийнахьа баьча балхах лу алапи машара фонда юкъедахьа.

Шийх ништта боккха тешам боларах, ший доккха сий дарах дег тIара доагIача дIайхача дешаица баркал аьлар П. М. Крутова «Грознефть» объединене СМУ гIишлонхошта, цо тешам белар слесара - монтажника цIи сийленца лелае.

Советски Союза Турпала П. М. Крутовна из шоай коллектива сийлен член хиларах дола мандат, совгIат, зизаш дIаденначул тIехьагIа чакхъяьлар бригада гIишлонхой собрани. ТIаккха уж бахар шоай балха участкашка къахьега. Укх шера царна хьалхашка латтараш бехктокхаме декхараш да. Гойт-Корт яхача мехкдаьтта доахача моттиге йилла езаш я трубопровод, хьалъе езаш я резервуарни парк. Лакха говзал, барт-цхьоагIо йола, Советски Союза Турпал юкъевоагIа бригада коллектив дог тийша я уж декхараш толаме кхоачашдергхиларах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Город Назрань. Iуйрийна 10 сахьат доалаш латт. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа байнараштa районе дегIача памятникашта юхе зизаш дахкачул тIехьагIа ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яха завод йолчахьара боагIа тIема ветеранаш, района къахьегамхой, школай дешархой.

Тахан цар доккха цIей да. ТIем тIа котало яьккха 40 шу дузача дийнахьа завода гаьна доаццаш хьеделл 1941—1945 шш. тIем тIа баха цIа ца боагIаш бисарий сийна оттадаь сийлен мемориал. БIаьш цIераш дIаязъяьй укхаза мраморни Iоакъаш тIа.

Цу Iоакъашта хьалхашка лакха айяь автомат бе йоаллача советски салтечоа дегIа памятник латт.

Завода коара арабовл йоагаш йола факел бе а йоаллаш боагIа «Коталон 40 шу дизара — хьинареча къахьегама 40 кIира!» яхача девизагIа лелаьча яхье котбаьнна завода слесарь - инструментальщич, СССР Лакхехьарча Совета депутат Халгуев ТIахIир, «Назрановски» совхоза доярка Дзаурова Циэш. Уж мемориала хьатIакхоачача хана из хьа а деллаш цIе лента хоададу КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева.

ТIема ветеранаш а факел бе йоаллараш а болх даим йоага цIи хургйолча моттиге. Из лотае бокъо лу тIем тIа денал гойтача С. Плиевна. Цу ханна ек Советски Союза Гимн. Автоматчикаша салют лу.

Коталон 40 шу дизара хетаяь митинг хьайийллачул тIехьагIа мемориала юхе зизаш дохк района къахьегама коллективай викалаша. Митинге къамаьлаш ду тIема ветеранаша С. Плиева, Л. Коломиеца, А. Имагожева, М. Цокиева, А. Хаматханова, кхычар.

Митинг чакхъяьлча юнармейций парад хилар, городерча № 4 йолча юкъерча школа дешархоша чакхъяьккхар денал дарий урок.

СУРТА ТIА: 1941—1945 шш. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа байнараштa город Назране оттадаь Сийлен мемориал.

И. ПЛИЕВА сурт.

ВЛКСМ обкома пленум

Селхан ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома пленум хилар. Цига хьажар организационни дешага.

Пленумо областной комсомольски организаце хьалхарча секретаралла хержар **Л. А. Касаев,** секретаралла **И. В. Роднонова.**

Пленумо кхыча балхаш тIа хьожабарца ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара декхарех мукъавалийтар Г. Х. Эльмурзаев, секретара декхарех — В. Ф. Петрова.

Пленума балха юкъе дакъа лоацаш вар парте обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, ВЛКСМ ЦК сектора заведующи Г. Д. Тимофеев.

ТIЕХЬЕНГА ДОЛА ДОШ

Филькин Василий Иванович — Грозненски мехкдаьтта института доцент — Iилман болхло хинна ца Iеш, республике вовзаш ва ниттa воккха общественник а санна. Из ва КПСС Нохч-ГIалгIай обкомерча партеи къахьегамеи ветераний совета председатель. Коталон цIейца дийза тха корреспондента массехк хаттар дир цунга.

— Василий Иванович, кхувш йоагIача тIехьенна патриотически кхетам луш шоай совето беча балхах дувца газет дешараштa.

— КПСС ЦК ши шу хьалха ветеранашца вIашагIкхетар хинначул тIехьагIа, вай республике царца тайп-тайпара мероприятеш чакхъяьхар, кхувш боагIараштa кхетам луча къоаной дукхагIа юкъеозар духьа. Уж шоай Даьхе езаш, доккхагIдолча ноахалий революционни, тIема, къахьегама традицешта мутIахьа болаш хьалкхебеча цар юкъекхухьа дакъа цу хана денз холуш доккхагIа хиннад. Цу шера ветераний советаш вIашагIъехкай ерригача районашка, йоккхача предприятешка. ХIаьта цар беча балха тIа шийн къаьстта моттиг дIалаьцар советски халкъо фашизм эшаль Сийлахь - йоккха Котало яьккха 40 шу дизара еча кийчоно. Тха совет вIашагIъеллача цхьан шерей ах шерей тхона карагIдаьннад массехк предприятера ветеранаш цу хьакъехьа мишта йоахкo еш ба тахка. Болх тоабара царна йоагIа рекомендацеш яла.

Чакхдаьннача цхьан шера алхха городерча ветеранаша школашкара, профессионально - технически училищашкара, кхычахьара 70 эзар совгIа саг чу а лоацаш, тIема - патриотически темах 1050 лекци йийшай. ХIаьта май бетта цига массанахьа цар чакхъяьхар «денала урокаш», сентябрь бетта — «машара урокаш».

— Ветеранашта юкъе эггара доккхагIа хьинар гойтарех Iа дийцача бакъахьа хетар.

— Эггара хьалха белгалдаккха эш Коталон денна накъадоагIаш партийни, комсомольски органаша, общественни организацеша, культура, дешара учреждениеша советски патриотизма кIоарга маIан шеррен къаьгтан дIахьокхара боккхача маьхсера болх баьлга. Цу мероприятешка эггара сий долашагIа бола хьаьший хулар хIанз кортош кIайденна, тIема совгIатех хьалдиза ноакхош дола ветеранаш. Бакъда, хьаьший хинна ца Iеш, уж вIаштIехьйоахаш а чакхйоахаш а шоашта дикка дукъ дIатIаийдеш а бар уж. Царех ба партеи тIемеи ветеранаш И. П. Булатов, М. К. Еремин, В. П. Роменец, Ш. С. Абрамов, Б. И. Магомаев, С. Шадиев, Е. П. Саранцева, К. Н. Абола, В. Г. Вартазаров, дукха кхыбараш.

Цар къамаьлаш ду республика а районий а общественность вIашагIкхийттача, эскаре гIулакх де кийчлуча кагирхошта хьалхашка, предприятешка, боахамашка дIа а ухаш лекцеш еш.

Iаьсарен районерча ветеранаша шоаш наха юкъе патриотически интернациональний болх беча хана коггIортилга ю моттигерча тIема сийлен музеях, цига гулъяьча дуккхача материалех, экспонатех. Из болх беча шийгара дика хьонхам гойташ ва КПСС райкомерча партеи къахьегамеи ветераний совета председатель Плиев Лорса Саварбик, хьинаре дакъа лоацаш ба ветеранаш М. Гадаборшев, М. Цокиев, кхыбараш.

— Ветераний вахара хьалаш тоадарах лаьца дукха паччахьалкхен акташ тIанийяьй укх тIеххьарча хана. Цу хьакъехьа фу аргдар Iа?

— Эггара хьалха ветераний цIерагIа доккха баркал ала безам ба Коммунистически парте Центральни Комитета а Советски правительствана а тхоай ништа йоакхо еш хилара. Цунца гу тхона, ветеранаша Советски Iаьдал оттадеш, из чIоагIдеш, моастагIчох лорадеш хьийга къа, Iоахийта цIий зехьа ца дайнилга, тIехьено цу гIулакхий сий а, бе боагIа мах а белга. Цу тайпара доккхагIа долча а тIехьа тIакхувш долча а ноахалашта юкъера вIаши лархIара, цхьан дагара уйлаш хиларо къаьгга хьахьокх даьй сийлахьа традицеш, эздий гIулакхаш тIа-тIа дIаьхегIа хулаш дахаргхилар. ХIаьта из я тха эггара йоккхагIа йола дегаондало.

Укх дезача денга кхоачаш республика столице а районашка а вай таханара сийрда вахар бахьан байнарий сийна керда монументаш, памятникаш, обелискаш оттаьй, аллеяш хьаяьй, къаьначарна реставраци яьй, эргайоахаш тоаяьй, дукха кхыдола гIулакхаш чакхдаьхад. Цу дерригне кхы а хьамсарагIа даьд хIара шера 9 май. Цу сийлахь - йоккхача Коталон цIейн сийле даим яхаргья советски наьха, ерригача прогрессивни адамлен дегашка. ХIаьта цун лоархIам дIабовзийтара, из мел халеи низкъалеи яьккхай къоначарна дIахайтара дIахорча хана а тхоай биса низи хьинари кходергдолаш дац тхо, ветеранаш.

Тха интервью

ЛАКХА МАХ БИР

Мехка дIахьош да Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизаран Москве хургйолча кагирхойи студентийи Дуьнен халкъашта юкъерча фестивалан хетадаь дола творчески кагирхой хьажар. Цу яхье дакъа лоацаш ба Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен драматически театра гIалгIай труппа артисташ Беков ИбраьхIим, Гайсанов Султан, Кодзоева Дутурхан, Наурбиев Васанбик, Наурбиев Руслан, Яндиева Тамара.

Укх деношка вай кагирхой кхолламга хьожаш хилар Москверча миниатюрай театра литературни даькъа заведующи Флоринцева Светланаи московски театральни критик Томашевский Андрейи юкъевоагIа жюри. Цар лакха мах бир Беков ИбраьхIима, Кодзоева Дугурхана, Наурбиев Руслана гойтача тIема - патриотически композице. Даскиев Батырей Наурбиев Васанбикей кийчдаьча В. Шукшина «Дебил» яхача дувцарай А. С. Пушкина «Тазит» яхача поэмай. Беков ИбраьхIима, Гайсанов Султана, НаурбиевгIар Руслана а Васанбика а, Яндиева Тамарас гойтача «Хирургия», «Предложение» яхача водевилей.

Д. АХРИЕВА,
Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен театра гIалгIай труппа литературни даькъа заведующи.

ВЕТЕРАНАШ ВIАШАГIКХЕТАР

Коталон цIей хьатIакхоачача деношка Грозне вIашагIкхийтар Сийлахь-боккхача Даймехка тIема доакъошхой-кхалнах — ЦIеча ЖIарга ветеранаш. ТIема шерашка тайп-тайпарча моттигашка болх беш е гIулакхаш тIа хиннаб уж, шоайла бовзаш а хиннабац. Цхьабакъда, халкъа, мехка тIема халонаш тIаэттача уж берригаш а цхьана оарцагIбовл къиза моастагIа эшавара маьогга гIо де—советски тIемахой, унахцIено юхаметтаоттае, валарах уж кIалхарбаха. Царех хул бIухой, доноpаш, медсестраш — тIема халоний доккха дакъа шоашка кхаьчараш.

— ДIайха моаршал да шуга, хьамсара йижарий! Могаш хилда шо! — ништта дек гулбеннараштa доагIаш дола ЦIеча ЖIарга общества республикански комитета председатела М. М. Албогачиевай дешаш цу вIашагIкхетаре.

СУРТА ТIА: ЦIеча ЖIарга ветеранаш вIашагIкхийтача хана.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ЦАР СИЙЛЕ ЙОВРГЬЯЦ

Грозерча В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe дукха кагирхой, пионераш гулбеннаб. Цар сий деш тIаоц хано кортош кIайдаь Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранаш. Уж ба Грозненски районе баха, хIанз 40 шу дизар дездеш йола Котало цу лирача шерашка гаргакхийлараш.

Турпалел гойтача советски салтечоа, вай хьамсарча Даьхенна хетадаь иллеш дек. Ветеранашта музыкальни совгIаташ дахьаш баьхкаб республике бовзаш бола артисташ Дагаев Валид, Долхадов Апти, Петрушина Елена, Мазаев Iальви, кхыбараш.

МоастагIчох латача даим а шоашкара масал гойташ хиннаб коммунисташ, комсомольцаш. Цудухьа уж дага а лувцаш, тахан партийни билеташ дIалу къонача коммунисташта, комсомольцаш а билеташ хьаэцарца даькъала бувц ветеранаша.

С. АРЧАКОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

✦ СПОРТ ✦ СПОРТ ✦ СПОРТ

ЯЙГА АТЛЕТИКА

С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе хилар Коталон 40 шу дизара хетаяь, кагирхой цхьоалагIча республикански спортивни ловзарашта юкъейолхача яйгача атлетиках йола яхьаш. Царна юкъе дакъа лаьцар бархI команда. Просвещене министерства спортсменаша хьалхара моттиг яьккхар. ШолагIа моттиг—«Труд», кхоалагIъяр — «Буревестник» ДСО командашка кхаьчар.

Къаьсттача спортсменашта юкъерча къовсамашка толаш хилар Рыльщиков Дмитрий — просвещене министерство. Духьаленаш а йолаш 100, 200 метр, духьаленаш йоацаш бIаь метр эстафете байдача цунга кхача могаш цхьаккха хиланзар.

Йиъ бIаь метр байдача хьалха вера сунженец В. Савельев, Наурски районера С. Зайцев котваьлар кхоъи пхиъи километр ударашта юкъе.

Лакхалла кхувсалурашта юкъе толаш хилар Гудермесера В. Москаленко, Т. Шульженко.

Хьалхара ди

1941 шера июнь. Са сай вахаре долла хIама эггара дикагIча тайпара дIадодаш дар. Ханал хьалха дIаснияр аз Киевски паччахьалкхен университета истфака 4-ча курса ерига экзаменаши зачеташи. Киса доаллар со 5-ча курса студент хилара тешал деш дола зачетни книжка. Институт чакхъяккха цхьа шу мара дисадацар.

КаникулегIа цIа ца ваха лаьрхIар аз. ВоккхагIволча воспитателалла балха вахар со пионерски лагере цхьаншин сменагIа болх бе дагахьа.

Святошино яхача станцерча тха пионерски лагере салоIаш Къулба-Малхбузен машиннаькъа болхлой 250 совгIа бераш дар. Керттерча даькъе уж бар лохерча классашкара дешархой.

21 июне торжественно хьайийллар лагерь. Цу дийнахьа со, воккхагIвола воспитатель хиларах тарра, бехктокхаме дежурни вар лагере, Гобаьккха, массанахьа а сатийна яр, берригаш а набарах беннабар.

Сатоссаш бомбаш лелха йолаелар. ТIагIолла хьувзаш самолеташ яр.

Из деррига а гуш тхоаш доллаше а, оаха кхетадацар керттердар — из тIом болга. Лагере телефон яцар. Поселкови Совете саг вахийта вийзар. ТIаккха хайра тхона хиннар фуд.

Пионерски лагера начальник мукъача дийнахьа Киеве шийн берех бIаргтоха а яха, кулгалдара гIулакх сона тIадилладар. Со вар 250 совгIча берий кхела хьалхара жоп дала дезаш хиннар. ТIаккха, кхычахьа дIа ца дахача цига кхы Iе йиш йолаш дацар гIулакх. Цу тIа а машиннаькъаца мара гIолга а дацар. хIаьта долхаш хилча пассажирски поезд яр эшаш. Из мишта вIаштIехьдаргдар, нагахьа санна хIара 30 минут массаза йоал фашистски самолеташа станцена чуетташ бомбаш хилча?!

Цу ханна, физрук Щербаков Сережас Святошино станце дежурни волчара селектор чу гIолла Киевца къамаьл дир, кхы дIахо укхаза тха Iе йиш йоацилга дIахайташ. Цул тIехьагIа приказ кхаьчар тхога — сайрийна диъ сахьат доаллаш, Святошино станцена 2 километр магIахьа машиннаькъа йистте бераш хьатIадоаладе, аьнна. Цу ханна цига хьакхоачаргйолаш пригородни поезд я. Цига, Киеве-м, ховш мича дар 40 гаргга бер шоаш дохалургдоацаш долга а мархIа дехкаш дахьа дезилга а.

Кхаь сахьатал кIеззига совгIа ха яр тха доалахьа.

Эггара хьалха кагий бийргаш дIадигар оаха. ХIаьта а баргIатта дIакхача вIаштIехьдаланзар тха. ТIагIолла гобаха йолаелар фашистий самолеташ. хIаьта тхо цу хана шаьрача араюккъе кхаьчадар. Бомбаша дахкача кIоагашка чулечкъар тхо. Дог лазаш хала дар Iаьржа жIаргаш тIалатта фашистий самолеташ маьрша уллача Киевна бомбаш чуетта йолхаш. ХIаьта тхо, доккхагIдараш, унзардаьнна бийргаш тхоашта мархIа а хьерчадеш, уж тедеш дар.

Оаха оахош «Бераш» аьнна кодони цIи тилла из еррига операци диъ дала 10 минут эшаш чакхъяьлар. Цу ханале пионервожатей кхийнадар шо-шоай отрядашкара пионераш лархIа, кхоачашбий хьажа. Диъ дала цхьа-ши минут мара ца йисача хана хьагучаяьлар пассажирски вагон, цунна тIеххьа вожаш а. Хьалха вагонаш а йолаш тIехьара уж тетташ боагIаш хиннабар паровоз. Тхоай лагера цIе байракхаш а лестаеш оаха хоам баьчул тIехьагIа лаьгIъелар поезд, юхаселар. Горнисто сигнал елар — шевар IокIал а ваьле, поезда тIаха! ВорхI минут мара ха ца йоаеш тхо массава а тхоай мел йолча хIамашца поезда тIа ваьлар. Поездо Киевгахьа бухь биллар.

Ираза, фашистий самолеташ тIа ца хьовзаш дIакхаьчар тхо. Самолеташ тIаяхкар кхераш, тIаховшаш санна сиха даьлар тхо тIера Iоа.

Цу калачеи бирсачеи тIем тIа бе-бе наькъаш даьд 40-ча шерашкарча къонача ноахало. Кхы а бирсагIа ханаш ла, Iоажала шин бIарга юккъе хьежа а дийзад. Цхьабакъда, цу берий бIаргаша массаза а новкъостал дора сона тIема халача хьалашка а тIом чакхбаьнначул тIехьагIа дIадахача укх 40 шера хьаьнала къахьегача хана а. МоастагIчун топий пхорчи бомбаши сайна тIера дIатувлаь хIайкал хетар сона цу бIаргех.

Вай советски мехка, дуьнен ерригача континентий миллионаш долча берий духьа долла хIама де деза кхы цIаккха а тIом ца хилийтара, гIайгIеи балеи адамий кач ца байтара, сийрда малх хьежийтара, сигале къаьгга хилийтара, берий бIаргаш ираз долаши гIоздаьннеи хьежийтара.

С. ПЯТАШ,
халкъа творчестваи культпросветбалхеи республикански Iилма-методически центра оргметодотдела заведующи.

АКАД. М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦIЕРАГIЧА КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО

1985/86 дешара шера заочни факультете деша студенташ дIачуэц укх специальностех кийчбе:

— 0103 — мехкдаьттеи гази йоаллача моттигий геологи уж хьалохилгеи (горни инженераш - геологаш);

— 0105 — скважинех пайда эцара геофизически методий специализацех пайданеча оахкалий моттигаш лахареи тахкареи геофизически методаш (горни инженераш - геофизикаш);

— 0205 — мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш кийчъяра технологи комплексни механизаци (горни инженераш);

— 0508 — мехкдаьттаи газовни промыслай машинаши оборудовании (инженераш - механикаш);

— 0634 — горни балхашта электрификаци автоматизаци яр (горни инженераш-электрикаш);

— 1202 — промышленни гражданскии гIирсаш хьалдар (инженераш - гIишлонхой);

— 1706 — мехкдаьттаи газовни промышленноста экономикеи вIаштIехъяккхари, укх тайпара специализацеш а йолаш: мехкдаьттеи гази чакхйоахача а мехкдаьттахимически а промышленноста экономикеи вIаштIехъяккхари (инженераш - экономисташ).

Заочни факультете ха ца къердаш дIаэц йистеьнна юкъера образовани йолаш, халкъа боахама бебеча доакъошка болх беш, практически балха тIа шоаш дикача оагIорахьара хьахьекхаи деша дIачубовхаш луш йола экзаменаш толаме дIаеннеи бола кхалнах а маIанах а.

Заявленеш дIачуйю 31 августе кхаччалца. Деша болхаш хоатта экзаменаш 1985 шера 11 августера 31 августе кхаччалца а (хьалхара поток) 1 сентябрера 15 сентябре кхаччалца а хургья (шолагIа поток).

Грозненски мехкдаьтта институте дIачуэцара правилаш мехка ерригача вузашта яраш моргаш я.

Укх шера института заочни факультете деша воагIаш хилча экзаменаш дIаялара кхы тIа а оттаяь укх тайпара условеш я.

0205, 0508, 1202 специальносташ Iомае деша боагIача, юкъарча дешара юкъера школаш дошо медалаш а йоахаш чакхъяьхача, специальностагIа болх баьча наха а хIаьта ништта юкъера специальни заведенеши профессионально - технически дешара заведенеши белгалъяьча е царца кхоачарле йолча специальностех тIехдика диплом а йолаш чакхъяьхача наха а бокъо еннай собеседовани яьчул тIехьагIа деша дIачуводача хана луш йола экзаменаш ца хоатташ заочни факультете деша баха. Заочни факультета вокх специальностaшта цхьа экзамен (математика йоазонца) дIалу цу наха. хIаьта цунах цар «пхиъ» йоаккхе, вож экзаменаш дIаяла ца езаш мукъаболийт уж, цхьабакъда, «йиъ» е «кхоъ» йоаккхе, вож юхе мел йиса экзаменаш дIаяла еза цар, берригнешца цхьана юкъарча конкурса дакъа лоацаш хургба уж.

Юкъера образовани яккхарах долча документа тIа «удовлетворительно» яха оценка йоацаш бола, математикаи физикаи йоазон экзаменаш 8 баллал лохагIа йоацаш (0205, 0508, 1202 специальностех деша болхараш) дIаенна бола нахи 9 баллал лохагIа йоацаш (0103, 0105 специальностех деша болхараш) дIаенна бола нахи вокх экзаменех мукъаболийт, цхьабакъда, баллаш лохагIа яьхараша дIахо дIател ерига экзаменаш, массанеца цхьана юкъарча конкурсе дакъа лоац.

Института адрес: 364902, г. Грозный, ГСП-2, Револющe пр., 21. Грозненски мехкдаьтта институт, приемни комисси. Тел. 2-16-15.

ТВ

10 МАЯ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Дото гIулакхий говзанчаш». Телевизионни документальни фильм.
9.00 — Илли и оал халхар а ду «Къонало».
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIулакх ду аз!»
11.00 — «Iуйранара почтае» яха музыкальни передача.
11.30 — «Вахаре янна путевка». Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизара хетадаь союзий Цlен Колонни залера ПТУ дешархошца вIашагIкхетар.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Городашка - турпалашка американски ветеранаш».
13.45 — «Музыкальни киоск».
14.15 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизара. «Котбаьннараш» яха тIема ханарча доттагIий клуб.
16.00 — «Халкъа мукъмаш».
16.15 — «Герзашта тIагIоллара вошал» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
16.35 — «Кердадараш».
16.40 — «Путешественникий клуб».
17.40 — Дуьнен велогонка. Крылатскерча велотрасса тIара передача.
18.00 — «Дуьнен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Александр Покрышкин» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.45 — Чехословаки фашистски гIаьрахоех мукъальнкха 40 шу дизара хетаь ЧССР телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизара. «Уж маькъаш вай дицдалийта йиш яц». Поэзи. К. Симонов.
22.05 — ССР Союза Паччахьалкхен академически Йоккхача театра духовой оркестра дIалокха ашараш.
23.00 — Футбольни обозрени.
23.30 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттаI»
8.15 — «Сакъердаме ноткаш».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Вахта дIахойода». Телевизионни документальни фильм.
9.30 — С. Горовенкос кулгалду Ленинградски телевиденеи радиовещанеи эстрадно-симфонически оркестра концерт.
9.55 — «Вай беш».
10.25 — Илли оал Армянски ССР халкъа артистка, Паччахьалкхен преме лауреата Лусине Закарянас.
11.00 — Мехка художественни музеяш. Палеха искусство.
11.35 — «Илли сагаца дус». А. Пахмутова, Н. Добронравов. «Бочал».
12.30 — «Коталон автографаш». Телевизионни документальни фильм.
13.20 — Фильм — бераштa. «Анха Гаврила».
14.30 — «МугIара тIехьашка — вахар» яхача телевизионни документальни фильм премьера (Киев).
15.00 — Дуьнен велогонка. Крылатскерча велотрасса тIара трансляци.
15.45 — «Ди доагIаргда». Художественни фильм. 1-гIеи 2-гIеи сереш.
18.00 — Футболах йола СССР кубок. Финала 1/4. «Шахтер» — «Днепр».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «Кердадараш».
20.20 — «Хаьархо». Киножурнал.
20.30 — Дзюдо къовсамах йола Европа чемпионат. Норвегера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Машара хьалхара ди». Художественни фильм.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05166. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2231.